

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

21/11/2017

"Κατηγορία, Απολογία και Στρατηγικές Ανάταξης Εικόνας για το θέμα των τηλεοπτικών αδειών στον Κυβερνητικό Λόγο".

Ευαγγελία Ν. Νοδάρα (Α.Μ 14023)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Αθανάσιος Πλατιάς

Η Νοδάρια Ευαγγελία βεβαιώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό, που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

Νοδάρια Ευαγγελία

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ**

Διατριβή Επιπέδου Μάστερ

«Κατηγορία, Απολογία και Στρατηγικές Ανάταξης Εικόνας για το θέμα των τηλεοπτικών αδειών στον Κυβερνητικό Λόγο».

ΌΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ

Ευαγγελία Ν. Νοδάρια (Α.Μ 14023)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Αθανάσιος Πλατιάς

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιά.

Πειραιάς, 2017

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται την σπουδαιότητα των στρατηγικών απολογίας στον πολιτικό λόγο και τη δυνατότητα ανάταξης της πληγείσας εικόνας ενός πολιτικού προσώπου μέσα από πρακτικές, όπως άρνηση ή παραδοχή της ενοχής, απόδοση ευθυνών σε τρίτους, απομείωση της βλάβης του πληγέντος προσώπου κ.α.

Οι στρατηγικές απολογίας αποτελούν ένα βασικό εργαλείο για διαχείριση κρίσεων, αντιμετώπιση επιθέσεων και απόδοση ευθυνών σε περιπτώσεις που έχει διαπραχθεί μια αδικία στον πολιτικό χώρο αλλά και την καθημερινή ζωή.

Οι στρατηγικές απολογίας σε συνδυασμό με τις διαδικασίες ανάταξης εικόνας αποτελούν δύο ισχυρότατα όπλα στα χέρια πολιτικών προσώπων, εταιρειών, οργανισμών και γενικότερα δημόσιων προσώπων.

Μια στρατηγική απολογίας μπορεί να αποδειχθεί ιδιαιτέρως χρήσιμη, παραδείγματος χάριν, ως προς την αποκατάσταση της σχέσης δυο κρατών, σε περίπτωση παραβίασης των κυριαρχικών δικαιωμάτων ενός κράτους από ένα άλλο ή σε περιπτώσεις σχετικές με την υψηλή πολιτική δυο κρατών.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζονται οι στρατηγικές απολογίας στο λόγο του πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα, του υπουργού Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης, Νικόλαου Παππά και της κυβερνητικής εκπροσώπου, Όλγας Γεροβασίλη, κατά την 1^η επίσημη διαγωνιστική διαδικασία, στα ελληνικά χρονικά, ως προς την αδειοδότηση των τηλεοπτικών σταθμών, το 2016.

Εξετάζονται οι τοποθετήσεις των αξιωματούχων της κυβέρνησης σχετικά με την διαγωνιστική διαδικασία και τον νόμο 4339 περί τηλεοπτικών αδειών, καθώς και την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας στις 26 Οκτωβρίου 2016.

Λέξεις Κλειδιά

Κατηγορία, Απολογία, Πολιτική, Άρνηση, Διαφοροποίηση, Υπέρβαση, Σύνταγμα, Εικόνα, Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, Συμβούλιο της Επικρατείας, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

ABSTRACT

This thesis deals with the significance of image repair strategies concerning Greek political scene. This study investigates the strategic apologies of Greek Prime Minister, Alexis Tsipras, minister of Digital Policy and Telecommunications, Nikolaos Pappas, Government representative, Olga Yerovasili, during the first official government auction of new Television licences, in 2016. Moreover, are analyzed statements concerning the constitutionality of law No 4339, as it was regulated by the Council of State, on 26/10/2016.

Ευχαριστίες

Η παρούσα εργασία αποτελεί διπλωματική εργασία στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος «Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιά»

Ευχαριστώ θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής εργασίας, κ. Αθανάσιο Πλατιά, για την πολύτιμη βοήθειά του και την παρότρυνσή του να ασχοληθώ με τον τομέα της πολιτικής επικοινωνίας υπό την καθοδήγηση του κ. Αθανάσιου Σαμαρά.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς τον κ. Αθανάσιο Σαμαρά για την εμπιστοσύνη του ως προς την συγγραφή της μεταπτυχιακής μου εργασίας και κυρίως για την πολύτιμη καθοδήγηση και την εκτίμηση που έδειξε στο πρόσωπό μου.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Αριστοτέλη Τζιαμπίρη για την σημαντική συμβολή του ως μέλος της εξεταστικής επιτροπής της διπλωματικής εργασίας μου.

Συμμετέχοντας στο σεμιναριακό μάθημα «Ρητορική, Επικοινωνία και Πειθώ», μέσα από τις διαδραστικές παρουσιάσεις του σεμιναρίου, σχετικά με την χρήση ερμηνευτικών σχημάτων και σχημάτων λόγου, την βελτίωση της εκφοράς λόγου, την σπουδαιότητα της γλώσσας σώματος και την χρήση ρητορικών τόπων στην επιχειρηματολογία, εμπλούτισα το γνωστικό μου πεδίο σχετικά με τα ρητορικά είδη της απολογίας και την επιστήμη της επικοινωνίας.

Μέσα την μελέτη πολύκροτων απολογιών πολιτικών προσώπων, εταιρειών αλλά και λαοπρόβλητων εκπροσώπων του διεθνούς στερεώματος εντρύφησα στην σπουδαιότητα των στρατηγικών απολογίας στην πολιτική αλλά και στο ευρύτερο φάσμα της καθημερινής ζωής.

Στην συνέχεια θα ήθελα να ευχαριστήσω τον υποψήφιο διδάκτορα κ. Νεόφυτο Ασπριάδη για την βοήθεια του ως προς την ανεύρεση του υλικού προς μελέτη καθώς και την καθοδήγησή του. Δεν θα ήθελα να παραλείψω τους εργαζόμενους στην γραμματεία του τμήματος για την σημαντική συνδρομή τους, και κύρια την κα Διαμαντοπούλου Ιωάννα .

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.Εισαγωγή.....	1
1.1. Ιστορικό Πλαίσιο.....	2
1.2.Θεωρητικό Πλαίσιο	
1.2.1. Έννοια Απολογίας.....	6
1.3. Η Απολογία από την κλασσική ως την σύγχρονη εποχή.....	8
1.4.Παραδοσιακή Απολογία - Τακτική Απολογία.....	9
1.5. Δημόσια Απολογία.....	9
1.5.1.Μετάνοια.....	9
1.6. Στάδια της Απολογίας.....	10
1.7. Κατηγορία.....	10
1.8. Απολογία και Πολιτική.....	11
1.8.1. Πολιτικά Πρόσωπα και Απολογία.....	12
1.9. ΜΜΕ και Απολογία.....	13
1.10. Ο ρόλος του ακροατηρίου σε απολογία.....	14
1.11.Πολιτική Απολογία και Ειλικρίνεια.....	15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2. Στρατηγικές ανάταξης εικόνας	16
2.1. Στρατηγικές ανάταξης εικόνας Ware & Linkugel	16
2.2.1. Θεωρία Αποκατάστασης εικόνας Benoit.....	17
2.2.2. Αποκατάσταση εικόνας και ΜΜΕ.....	18
2.3. Απολογίες.....	19
2.4. Ρητορική Επανόρθωσης.....	20
2.5. Κρίση και Ευκαιρίες.....	21

2.6. Επικοινωνία της κρίσης	21
-----------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1. Μεθοδολογία.....	22
-----------------------	----

3.2. Ερευνητικά Ερωτήματα.....	23
--------------------------------	----

3.3. Απάντηση Ερευνητικών Ερωτημάτων.....	23
---	----

4. Συμπεράσματα	38
-----------------------	----

Απόφαση ΣτΕ - Αδειοδότηση Παρόχων Τηλεοπτικών Αδειών.....	41
--	----

Ακρωνύμια.....	41
----------------	----

Βιβλιογραφικές αναφορές	42
-------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.Εισαγωγή

Το πρώτο διάστημα της διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ, τον Ιανουάριο 2015, ο πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας είχε εξαγγείλει μεταρρυθμίσεις άμεσης προτεραιότητας, που θα έθεταν τέλος στο σύστημα της διαφθοράς και της διαπλοκής στο χώρο του τηλεοπτικού τοπίου και συγκεκριμένα ως προς το ζήτημα της χορήγησης των τηλεοπτικών αδειών. Οι προτάσεις της κυβέρνησης για τις τηλεοπτικές συχνότητες συμπεριλήφθησαν στο νομοσχέδιο των τηλεοπτικών αδειών, το οποίο υπερψηφίστηκε στις 24 Οκτωβρίου 2015. Ως προς το θεωρητικό μέρος της εργασίας, αναλύεται η έννοια, τα είδη και τα στάδια της απολογίας, η σχέση απολογίας και μέσων μαζικής ενημέρωσης και εξετάζονται οι στρατηγικές ανάταξης εικόνας μιας εταιρείας ή ενός προσώπου, σύμφωνα με τις θεωρητικές προσεγγίσεις των Benoit (1995) και Ware & Linkugel (1973).

Στόχος της παρούσας μελέτης αποτελεί η ανάλυση των τοποθετήσεων και η εξεύρεση των στρατηγικών απολογίας στο λόγο του πρωθυπουργού, Αλέξη Τσίπρα, του υπουργού Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης, Νικόλαου Παππά και της κυβερνητικής εκπροσώπου, Όλγας Γεροβασίλη, κατά την διαδικασία αδειοδότησης των ελληνικών τηλεοπτικών σταθμών κατά τα έτη 2015-2017. Ποιες στρατηγικές απολογίας χρησιμοποιούν τα κυβερνητικά στελέχη ως προς την υποστήριξη των θέσεων τους και ποιες οι στρατηγικές ανάταξης και οι λεκτικές τεχνικές για την βελτίωση της εικόνας τους ως πολιτικά πρόσωπα; Με βάση το άνω ερώτημα γίνεται εκτενής αναφορά στο θεωρητικό πλαίσιο που αφορά την έννοια της απολογίας και τις στρατηγικές ανάταξης εικόνας.

Συγκεκριμένα στο θεωρητικό μέρος της μεταπτυχιακής εργασίας, στο πρώτο κεφάλαιο, εξετάζεται ο ορισμός της έννοιας της απολογίας, η διάκρισή της σε απολογία προσώπων αλλά και εταιρική απολογία, απολογία δηλαδή επιχειρήσεων, και η εξέλιξή της από την κλασική ως την σύγχρονη εποχή. Αναλύεται η έννοια της κατηγορίας, εξετάζεται η σχέση απολογίας με την πολιτική ζωή αλλά και ο ιδιαίτερα σημαντικός ρόλος που διαδραματίζουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στην απολογία ενός πολιτικού προσώπου ή προσώπου που έχει δημόσια προβολή.

Ερευνάται, επίσης, ο κομβικός ρόλος του ακροατηρίου στην αποδοχή ή όχι μιας απολογίας. Γίνεται αναφορά στην τυχόν αποδοκιμασία μιας απολογίας, η οποία δεν έχει εκτιμηθεί ως ελκρινής από το ακροατήριο, και η επίδραση που ενδέχεται να έχει στην ψυχολογία του απολογούμενου προσώπου. Στο τελευταίο μέρος του

πρώτου κεφαλαίου εξετάζεται ο πραγματικός στόχος μιας απολογίας, δηλαδή η ειλικρινής μετάνοια. Στο δεύτερο κεφάλαιο εξετάζονται οι στρατηγικές ανάταξης

εικόνας μιας εταιρείας ή ενός προσώπου, του οποίου η υστεροφημία έχει πληγεί λόγω λανθασμένων χειρισμών από τον ίδιο ή λόγω της εμπλοκής του σε μη νόμιμη δραστηριότητα, κατά τους Benoit (1995) και Ware & Linkugel (1973). Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται οι στρατηγικές απολογίας στο λόγο του πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα, του υπουργού Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης, Νικόλαου Παππά και της κυβερνητικής εκπροσώπου, Όλγας Γεροβασίλη, κατά την διαδικασία αδειοδότησης των ελληνικών τηλεοπτικών σταθμών κατά τα έτη 2015-2017.

1.1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το 2014, οι προγραμματικές θέσεις του ΣΥΡΙΖΑ περιλάμβαναν μεταρρυθμίσεις σχετικά με την ρύθμιση του τηλεοπτικού πεδίου. Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Επικρατείας (2012) όσοι σταθμοί λειτουργούσαν χωρίς άδεια από την 1η Νοεμβρίου 1999 ήταν παράνομοι ως αντικείμενοι στο Σύνταγμα. Οι κυβερνήσεις των προηγούμενων ετών, Νέας Δημοκρατίας και ΠΑΣΟΚ, ενέκριναν 15 συνολικά παρατάσεις ως προς την προθεσμία αδειοδότησης των τηλεοπτικών σταθμών. Το 1989 επί κυβέρνησης Τ. Τζανετάκη, ψηφίζεται νόμος, ο οποίος αφορά την παροχή τηλεοπτικών αδειών, υπό καθεστώς δοκιμαστικής λειτουργίας.¹ Το 1995 επί υπουργίας Ευάγγελου Βενιζέλου προωθείται ο ν. 2328/1995² με διατάξεις για το «Νομικό Καθεστώς Ιδιωτικής Τηλεόρασης και της Τοπικής Ραδιοφωνίας, Ρύθμιση Θεμάτων της Ραδιοτηλεοπτικής Αγοράς και άλλες διατάξεις», του οποίου ωστόσο, οι περισσότερες διατάξεις δεν τέθηκαν σε εφαρμογή. Ο ν. 2328/95, όριζε πως οι τηλεοπτικοί σταθμοί οφείλουν να καταβάλουν το 2% του ετήσιου τζίρου τους στον κρατικό φορέα, μην θέτοντας ωστόσο ένα νέο πλαίσιο για την μέχρι τότε παράνομη αδειοδότηση των τηλεοπτικών σταθμών. Σε συνέχεια της έως τότε μη νόμιμης κατοχής τηλεοπτικών αδειών από τους τηλεοπτικούς σταθμούς ψηφίζεται ο ν. 2778/99, οι διατάξεις του οποίου παρατείνουν το έως τότε καθεστώς αδειοδότησης.³ Επί

---

¹ 1ος τηλεοπτικός σταθμός, το Mega Channel, εξέπεμψε στις 20/11/1989. 2ος τηλεοπτικός σταθμός ο ANT1, ιδιωτικός τηλεοπτικός σταθμός με συνεχή λειτουργία έως και σήμερα, τον Ιανουάριο 1990. Εν έτει 1993 χορηγήθηκαν, κατά το ίδιο καθεστώς, τηλεοπτικές άδειες εθνικής εμβέλειας στους σταθμούς Mega, ANT1, Star, Seven, New Channel, Κανάλι 29 και τοπικής εμβέλειας στους σταθμούς TV 100, Μακεδονία TV, Telecity και Τηλετώρα.

² www.synigoroskatanaloti.gr, 1995:Αρ.1.Παρ.2

³ «Οι ραδιοφωνικοί σταθμοί, που λειτουργούσαν την 1η Νοεμβρίου 1999, θεωρούνται ως νομίμως λειτουργούντες μέχρι την έκδοση της απόφασης του Υπουργού Τύπου και Μέσων Μαζικής

πρωθυπουργίας Κ. Καραμανλή ψηφίζεται ο νόμος 3310/05 ⁴ για τον «βασικό μέτοχο», ο οποίος δεν τίθεται σε εφαρμογή. Έπειτα ψηφίζεται ο «νόμος Ρουσόπουλου», ν. 3592/2007 ⁵, ο οποίος δεν εφαρμόζεται παρατείνοντας, την έως τότε παράνομη λειτουργία των τηλεοπτικών σταθμών. Πριν την διακοπή του αναλογικού σήματος και την μετάβαση στην ψηφιακή εποχή, το Συμβούλιο της Επικρατείας με απόφασή του ορίζει πως «η επ' άοριστον ανοχή της λειτουργίας τηλεοπτικών σταθμών, οι οποίοι ιδρύθηκαν και λειτούργησαν παρανόμως, αντίκειται προς το Σύνταγμα» ⁶. Επί κυβέρνησης Α. Σαμαρά (2013) σύμφωνα με τον ν.4208/2013 «οι τηλεοπτικοί σταθμοί που λειτουργούν νομίμως σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 8 του ν. 4038/2012 συμβάλλονται με νομίμως αδειοδοτημένο πάροχο δικτύου για την ψηφιακή εκπομπή του προγράμματός τους». ⁷ Στις αρχές του έτους 2015 το κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ ανήλθε στην εξουσία και ο υπουργός Οικονομικών, Γιάννης Βαρουφάκης, κατέθεσε ένα κείμενο μεταρρυθμίσεων στους «θεσμούς» σχετικά την δημοπράτηση των τηλεοπτικών αδειών. Ο πρόεδρος του κόμματος, Αλέξης Τσίπρας ανέφερε πως η κυβέρνηση θα θέσει σε ισχύ ένα νομοσχέδιο, το οποίο θα πατάξει την διαφθορά και θα τερματίσει την ασυδοσία μεταξύ των τηλεοπτικών σταθμών, των πολιτικών και των τραπεζικών φορέων. Στις 24 Οκτωβρίου του έτους 2015, υπερψηφίστηκε ο νόμος 4339/2015,⁸ ο οποίος αφορούσε την αδειοδότηση των παρόχων ψηφιακής ευρυεκπομπής. Η δημοπράτηση αφορούσε τέσσερις τηλεοπτικές άδειες, ορίζοντας τιμή εκκίνησης τρία εκατομμύρια ευρώ για κάθε μία από τις δημοπρατούμενες άδειες. Στις 4 Ιουλίου 2016 ολοκληρώθηκε η διαδικασία κατάθεσης υποψηφιοτήτων με έντεκα συνολικά υποψηφίους. Στις 11 Ιουλίου, η ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας απέρριψε τις αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων των τηλεοπτικών σταθμών. Στις 10 Αυγούστου ολοκληρώθηκε η προεπιλογή εννέα υποψηφίων. Η θητεία του προγενέστερου προεδρείου του Εθνικού Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου (ΕΣΡ) δεν ήταν εν ισχύ. Επιχειρήθηκε η συγκρότηση νέου προεδρείου του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης ανεπιτυχώς στις 19/1/16, 1/2/16 και 9/2/16. Στις 2 Σεπτεμβρίου 2016 ορίζονται

Ενημέρωσης η οποία προβλέπεται στο άρθρο 7 παρ. 2 του ν. 2328/ 1995, για την προκήρυξη συγκεκριμένων θέσεων αδειών λειτουργίας τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών..³ (www.gge.gr, 1999 :Αρ.53:Παρ.1)

⁴ www.epdm.gr,2005:Αρ.3-5

⁵ «Η ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών, που μεταδίδουν το πρόγραμμά τους με αναλογικό σήμα ελεύθερης λήψης επιτρέπεται μετά από άδεια του Ε.Σ.Ρ., κατόπιν διαγωνιστικής διαδικασίας» (www.ert.gr,2007:Αρ.6:Παρ.1)

⁶ www.adjustice.gr,ολ.3578:2010:Παρ.6

⁷ «Οι τηλεοπτικοί σταθμοί που λειτουργούν νομίμως σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 8 του ν. 4038/2012 (Α' 14), εφόσον εξέπεμπαν τηλεοπτικό πρόγραμμα στις 31.8.2013, συμβάλλονται με νομίμως αδειοδοτημένο πάροχο δικτύου για την ψηφιακή εκπομπή του προγράμματός τους, μέχρι τη χορήγηση αδειών παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής ευρυεκπομπής» www.adjustice.gr,2013,Αρ.18

⁸ www.e-nomothesia.gr,2015,Αρ.2

οι τέσσερις κάτοχοι των νέων τηλεοπτικών αδειών με σειρά πλειοδοσίας: ΣΚΑΙ, ιδιοκτησίας Ιωάννη Αλαφούζου με 43,6 εκατ. ευρώ, άδεια ιδιοκτησίας Ιωάννη Βλαδίμηρου Καλογρίτσα με 52,6 εκατ. ευρώ, ANTENNA T.V. ιδιοκτησίας Μίνωα Κυριακού με 75,9 εκατ. ευρώ, ALTER EGO, ιδιοκτησίας Ευάγγελου Μαρινάκη με 73,9 εκατ. ευρώ. Στα μέσα Σεπτέμβρη 2016 ορίστηκε ο έλεγχος «πόθεν έσχες» των νέων ιδιοκτητών. Οι ιδιοκτήτες των τηλεοπτικών σταθμών, που δεν έλαβαν άδεια, προσέφυγαν στο Συμβούλιο της επικρατείας με αίτημα την ακύρωση των δοθισών τηλεοπτικών αδειών. Οι κ. Ι. Αλαφούζος, Μ. Κυριακού και Ε.Μαρινάκης καταβάλουν την πρώτη δόση για την παροχή τηλεοπτικής άδειας. Ο κ. Καλογρίτσας, παραιτείται της υποψηφιότητάς του. Τέταρτος υπερθεματιστής ορίζεται ο κ. Σαββίδης, ο οποίος καταβάλλει την πρώτη δόση για την παροχή άδειας (30/09/2016). Εν μέσω αλληπάλληλων συνεδριάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣΤΕ), το άρθρο 2^Α του νόμου 4339 κρίνεται ως αντισυνταγματικό με ψήφους 14 έναντι 11(26/10/2016). Στην Διάσκεψη των προέδρων (10/11/2016) ορίζεται η σύνθεση του νέου ραδιοτηλεοπτικού συμβουλίου με πρόεδρο τον κ. Κουτρούμάνο, πρώην πρόεδρο του Αρείου Πάγου. Το νέο ΕΣΡ, έπειτα από πέντε ανεπιτυχείς διασκέψεις ως προς την συγκρότησή του ψηφίστηκε με 20 «ναι» από τα κόμματα ΣΥΡΙΖΑ, ΑΝΕΛ, Νέα Δημοκρατία, Δημοκρατική Συμπράταξη, Ποτάμι. Με την σύνθεση του νέου ΕΣΡ απαλείφεται το άρθρο 2^Α ως αντισυνταγματικό και μεταβάλλεται ο νόμος 4339/2015, παρέχοντας στο ΕΣΡ το αποκλειστικό δικαίωμα να διενεργεί την αγωνιστική διαδικασία για τις τηλεοπτικές άδειες. Οι δημοπρατούμενες τηλεοπτικές άδειες ορίζονται στις επτά, τον Ιούλιο 2017, με τιμή εκκίνησης για κάθε άδεια τα 35 εκατομμύρια ευρώ. Οι υπερθεματιστές καλούνται να υποβάλουν δηλώσεις πόθεν έσχες.

Στο ιστορικό πλαίσιο των σχέσεων των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και του κόμματος ΣΥΡΙΖΑ, ως κυβέρνησης αλλά και παλαιότερα ως αξιωματικής αντιπολίτευσης, συγκαταλέγεται η συγκροτημένη στάση της πλειοψηφίας ραδιοτηλεοπτικών και έντυπων μέσων, κατά την περίοδο διενέργειας του δημοψηφίσματος, το οποίο προκηρύχθηκε στις 28 Ιουνίου 2015 και διεξήχθη στις 5 Ιουλίου 2015.⁹ Χαρακτηριστική υπήρξε η στάση της πλειοψηφίας των ελληνικών μέσων μαζικής ενημέρωσης ως προς την στήριξη της επιλογής του

---

⁹ «Πρέπει να γίνει αποδεκτό το σχέδιο συμφωνίας, το οποίο κατέθεσαν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο στο Eurogroup της 25.06.2015 και αποτελείται από δύο μέρη, τα οποία συγκροτούν την ενιαία πρότασή τους; Το 1ο έγγραφο τιτλοφορείται «Reforms for the completion of the Current Program and Beyond» («Μεταρρυθμίσεις για την ολοκλήρωση του τρέχοντος προγράμματος και πέραν αυτού») και το δεύτερο «Preliminary Debt sustainability analysis» («Προκαταρκτική ανάλυση βιωσιμότητας χρέους»).

Όσοι από τους πολίτες της χώρας απορρίπτουν την πρόταση των τριών θεσμών ψηφίζουν: ΔΕΝ ΕΓΚΡΙΝΕΤΑΙ/ΟΧΙ. Όσοι από τους πολίτες της χώρας συμφωνούν με την πρόταση των τριών θεσμών ψηφίζουν: ΕΓΚΡΙΝΕΤΑΙ/ΝΑΙ.» www.et.gr, 2015:38.

«ΝΑΙ», με προβολή δημοσιευμάτων στον έντυπο τύπο, σχετικά με τις αρνητικές επιπτώσεις της επικράτησης του «ΟΧΙ» στην ελληνική οικονομία και κοινωνία και τηλεοπτικών αφιερωμάτων – συζητήσεων σχετικά με την συμμετοχή στις συγκεντρώσεις πολιτών υπέρ του «ΝΑΙ»(κίνημα Μένουμε Ευρώπη). Με το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος να ορίζεται στο 61,32 υπέρ της απόρριψης του νομοσχεδίου, οι σχέσεις του ΣΥΡΙΖΑ και των μέσων μαζικής ενημέρωσης αποκτούν μία νέα διάσταση και ο κ. Τσίπρας ενισχύει την εικόνα του τον Ιούλιο 2015 στα «μάτια» των Ελλήνων ψηφοφόρων και εδραιώνει την ισχύ του απέναντι στα ΜΜΕ. Η ισχύς του Αλέξη Τσίπρα επαναπροσδιορίζεται έπειτα της υπεροχής του «ΟΧΙ» στο δημοψήφισμα, με τον ίδιο και την παράταξη ΣΥΡΙΖΑ να μετατρέπονται σε ρυθμιστές του τηλεοπτικού πεδίου. Η υπογραφή, ωστόσο, του 3ου μνημονίου από την κυβέρνηση αποδυναμώνει την εικόνα του κ. Τσίπρα . Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ορίζουν ως προειλημμένη την απόφαση του πρωθυπουργού να προκηρύξει δημοψήφισμα και η διαδικασία αδειοδότησης των τηλεοπτικών σταθμών θέτει ένα νέο πλαίσιο στις σχέσεις του κόμματος ΣΥΡΙΖΑ και των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

1.2. Θεωρητικό Πλαίσιο

1.2.1. Έννοια Απολογίας

Ως απολογία ορίζεται μια μορφή επικοινωνίας, με την οποία ένας οργανισμός ή μια εταιρεία απαντά σε τυχόν αρνητική κριτική, παρουσιάζοντας μια μορφή άμυνας και υπεράσπισης, προσπαθώντας παράλληλα να εξηγήσει την αιτία των ενεργειών της (Hearit, 1999:292). Η απολογία ορίζεται ως ένας λόγος αυτουπεράσπισης (Marsh, 2005:42). Απολογία νοείται ένας λόγος υπεράσπισης, μια απάντηση σε μια μορφή κατηγορίας για ενδεχόμενη λανθασμένη συμπεριφορά ενός προσώπου. Συνήθως σχετίζεται με τον προσωπικό χαρακτήρα κάποιου ή επιλογές στην πολιτική ή άλλου αντικειμένου καριέρα (Edwards, 2010:60). Η απολογία μας επιτρέπει να καταλάβουμε ποιοι είμαστε, τι θέλουμε, ποιοι κανόνες και υποθέσεις μας συνδέουν ως κοινωνία. Η απολογία λειτουργεί και ως δείκτης της εδαφικής επικράτειας και των κανόνων του συστήματος, το οποίο μας περιβάλλει (Kamprf, 2009:270). Απολογίες συναντώνται στην καθημερινή ζωή, οι οποίες αφορούν μικρές και καθημερινές παραβάσεις, παραδείγματος χάριν την καθυστέρηση σε μια συνάντηση ή σημαντικότερες, όπως παραβιάσεις κανόνων εντός μιας κοινότητας, την απομάκρυνση από έναν συνασπισμό ή κόμμα (Kamprf, 2008a:582). Η απολογία διακρίνεται σε προσωπική, όταν ένα πρόσωπο απολογείται για ένα αδίκημα που έχει διαπράξει ή συλλογική, κατά την οποία μια κοινότητα ή ένα κράτος αποζητά την απολογία ενός άλλου κράτους ή κοινότητας μέσω απολογητικού λόγου ή διορθωτικής πράξης (Edwards, 2010:71). Η θεμελιώδης διαφορά μεταξύ της συλλογικής και παραδοσιακής απολογίας είναι πως στην απολογία ενός κράτους, κύριος στόχος του κράτους, το οποίο απολογείται είναι η αποκατάσταση της σχέσης με το πληγέν κράτος ενώ στην παραδοσιακή απολογία σκοπός είναι η αποκατάσταση της εικόνας του απολογούμενου προσώπου (Edwards, 2005:320). Οι συλλογικές απολογίες θέτουν το πλαίσιο για την αναθέρμανση των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών, στο παρόν και το μέλλον. (Harper & Edwards, 2011:86). Μια συλλογική απολογία αποτελεί την προσπάθεια ενός κράτους να πείσει το πληγέν κράτος πως οι κυβερνήσεις είναι διαφορετικές στη σύγχρονη εποχή. Στόχος της συλλογικής απολογίας είναι να θεραπευτούν οι πληγές μεταξύ των κοινοτήτων και να αποκατασταθεί η σχέση θύματος και θύτη. Η συλλογική απολογία ενός κράτους προς ένα άλλο κράτος πρέπει να δημιουργεί στους πολίτες, οι οποίοι έχουν υποστεί θυματοποίηση, οι ίδιοι ή οι πρόγονοί τους, και ιστορικά έχουν αδικηθεί, την αίσθηση, ότι ανήκουν κατ'ουσίαν στο κοινωνικό σύνολο του κράτους, στο οποίο κατοικούν. Οι συλλογικές απολογίες νοούνται ως γέφυρες συμφιλίωσης, ως πρότυπο για το τι δεν πρέπει να κάνουν τα κράτη, δημιουργούν τις συνθήκες για μια νέα σχέση ανάμεσα στα δύο μέρη (Edwards, 2010:62). Οι διεθνείς απολογίες μεταβάλλουν την σχέση μεταξύ του κράτους που

απολογείται και του κράτους που έχει υποστεί τη λάθος συμπεριφορά. Περισσότερο αποκαθιστούν τη σχέση μεταξύ του παραβατικού κράτους και της διεθνούς κοινωνίας, της οποίας οι κανόνες έχουν παραβιαστεί. Το απολογούμενο κράτος είναι προτιμότερο να αναγνωρίσει την ενοχή του ως προς τον κανόνα της διεθνούς κοινωνίας, τον οποίο έχει παραβιάσει, από το να υπερασπίζει τις ενέργειές του μέσω αμυντικών δικαιολογιών.

Στην επιτυχία ή αποτυχία της απολογίας σημαντικό ρόλο κρατά, παραδείγματος χάριν, ο ρόλος της διεθνούς κοινωνίας και κατά πόσο το παραβατικό κράτος έχει την δυνατότητα να επανεισαχθεί στην κοινωνία, της οποίας τους κανόνες έχει παραβιάσει. Ωστόσο, ακόμη και αν η συγχώρεση αποδοθεί και η συγγνώμη ενός κράτους γίνει αποδεκτή, η πλήρης ιδιότητά του ως μέλους της διεθνούς κοινωνίας δεν θα είναι από την 1^η στιγμή εξασφαλισμένη.

Κατά τον άνω συλλογισμό προκύπτει το

Ερευνητικό Ερώτημα 1: Η δημόσια απολογία μπορεί να είναι αποτελεσματικότερη εάν έχει τιμωρητική έννοια για τον απολογούμενο;

Η δημοσιοποίηση της ενοχής ενός κράτους μπορεί να παρέχει μια ευκαιρία σε άλλα κράτη, όχι μόνο στο κράτος, το οποίο είναι αποδέκτης μιας απολογίας, να συμμετέχουν σε τιμωρητική ηθικολογία, έτσι ώστε το τελικό αποτέλεσμα να είναι η ταπείνωση και ο αποκλεισμός ενός κράτους μέλους από την κοινότητα αντί της αποκατάστασης της ιδιότητας μέλους. Χρήσιμο είναι να πραγματοποιείται διάκριση ανάμεσα στην ομολογία, που αφορά την καταδίκη του παραβάτη και τον κοινωνικό του αποκλεισμό και την απολογία, η οποία εμπεριέχει την ελπίδα ότι το προηγούμενο καθεστώς μπορεί να αποκατασταθεί και ο παραβάτης να επανακτήσει τη θέση του στην κοινωνία. (Carroll, 2008:14). Η δυναμική μιας απολογίας συνίσταται στο ότι δύναται να επισκευάσει την αξιοπιστία ενός ομιλητή, του οποίου το ήθος και ο χαρακτήρας έχουν πληγεί και να ανατρέψει τις αντιλήψεις που έχουν προκύψει εναντίον του. Σε μια απολογία, η ορθή επιλογή στρατηγικής του απολογούμενου προσώπου δύναται να λειτουργήσει θετικά ως προς την απήχηση του απολογητικού του λόγου στο ακροατήριο.

Η στρατηγική ενός ομιλητή διακρίνεται σε διορθωτική όταν δεν πραγματοποιείται προσπάθεια να αλλάξει η άποψη ενός ακροατηρίου για το εν λόγω ζήτημα (παραδείγματος χάριν οι στρατηγικές άρνησης και υποστήριξης) και μετασηματιστική. Μετασηματιστική στρατηγική, χρησιμοποιείται όταν ο στόχος είναι να αλλάξει η εικόνα που έχει ένα ακροατήριο για το βαλλόμενο πρόσωπο μέσω στρατηγικής διαφοροποίησης (κάθε προσπάθεια του ομιλητή να διαχωρίσει κάποιο γεγονός, συναίσθημα, αντικείμενο ή σχέση σε σχέση με κάποιο μεγαλύτερο πλαίσιο, στο οποίο το ακροατήριο παρουσιάζει σχετικές απόψεις) και

υπέρβασης, η οποία κατευθύνει την προσοχή του κοινού από το εξεταζόμενο θέμα σε ένα πιο αφηρημένο και γενικό θέμα ή γενικότερο πλαίσιο. (McClearey, 1983: 12).

Η «εικόνα» ορίζεται με δύο διαφορετικούς τρόπους: είτε ως ιδιότητα του μηνύματος, δηλαδή η προ-βαλλόμενη από το υποκείμενο εικόνα (image projected), είτε ως λειτουργία του δέκτη, δηλαδή τα χαρακτηριστικά και οι ιδιότητες που αποδίδει ο δέκτης στο υποκείμενο. Οι εικόνες λειτουργούν ως μηχανισμός διαμεσολάβησης ανάμεσα στο εισερχόμενο μήνυμα και στην αντίδραση του δέκτη (Σαμαράς, 2014:13). Η εικόνα ενός κράτους, σύμφωνα με τον απλούστερο ορισμό της, είναι «η γνωσιακή αναπαράσταση που κατέχει ένα κράτος στο μυαλό μας. Με άλλα λόγια, η εικόνα είναι όλα όσα πιστεύει ο καθένας πως είναι αλήθεια για μια χώρα. (Σαμαράς, 2014:14). Εικόνα θεωρείται η αντίληψη για ένα πρόσωπο ή έναν οργανισμό ή μια κυβέρνηση, την οποία έχουν τρίτα πρόσωπα, οργανισμοί ή κυβερνήσεις, και η οποία επηρεάζεται από την λεκτική επικοινωνία, τις ενέργειες, την συμπεριφορά και εξωτερικούς παράγοντες των άνω προσώπων ή φορέων ή των αντιπροσώπων τους (Zhanga & Benoit, 2009:240).

1.3. Η Απολογία από την κλασσική ως την σύγχρονη εποχή

Στην κλασσική περίοδο, η απολογία ήταν καθοριστικής σημασίας για την μοίρα του απολογούμενου, ο οποίος συνήθως απολογούνταν σε ακροατήριο, προετοίμαζε τον λόγο του, σε αναφορά με τους κανόνες και νόμους της εποχής, οι οποίοι δικαιολογούσαν και την ρητορεία του. Στην μεσαιωνική περίοδο, η απολογία εξαρτιόταν από την παντοδυναμία της μοναρχίας. Σε αντίθεση με την κλασσική περίοδο, οι απολογούμενοι επέλεγαν εάν θα υπερασπίζονταν τους εαυτούς τους ή όχι. Ωστόσο, οι περισσότεροι κρίνονταν ένοχοι πριν την υπεράσπισή τους με πιθανότερη ποινή γι' αυτούς τον θάνατο, καθώς η απολογία γινόταν συνήθως πριν την εκτέλεση, δηλαδή η απόφαση προηγούνταν της απολογίας. Οι κατηγορίες που βάρυναν τον απολογούμενο αφορούσαν κυρίως πολιτικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά ζητήματα, ενώ οι απολογούμενοι δεν ήταν απαραίτητα παρόντες, όπως στην κλασσική περίοδο, μιας και το κοινό σε αρκετές περιπτώσεις τους εκπροσωπούσε. Εν ολίγοις, η έννοια της απολογίας κατά την σκοτεινή περίοδο του Μεσαίωνα υπήρξε εξαιρετικά αδύναμη καθώς λειτουργούσε περισσότερο ως παραδειγματισμός για τις επόμενες γενεές και όχι ως ουσιαστική απολογία. Ο λόγος της μεσαιωνικής απολογίας είναι συναισθηματικός σε αντίθεση με το ύφος της κλασσικής περιόδου, που στηρίζεται περισσότερο στην τεκμηρίωση και το επιχειρήμα (Downey, 1993:46-48). Στη μοντέρνα περίοδο (18^{ος}-19^{ος} αιώνας) η απολογία χρησιμοποιεί λογικά επιχειρήματα, αναφορές στο ακροατήριο και στον Θεό και παρέχει πληροφορίες για την αυτοβιογραφία του ομιλητή. Το ακροατήριο εμφανίζεται συμπονετικό ως προς τη μάχη των

απολογουμένων να σώσουν την ζωή τους (Downey, 1993:51). Στην σύγχρονη εποχή (20^{ος} αιώνας) μεταβαίνουμε από την δικαστική στην πολιτική αρένα και πλέον η απολογία απευθύνεται σε ευρύτερο ακροατήριο, αυτό των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Πολλές φορές δε η επιτυχής έκβαση μιας απολογίας εξαρτάται από τον τύπο και τα τηλεοπτικά μέσα, ιδίως στις περιπτώσεις πολιτικών προσώπων, εμπλεκόμενων σε πολύκροτα σκάνδαλα. Γενικότερα η απολογία χαρακτηρίζεται από σταθερές και δυναμικές μορφές και συνεχώς εξελισσόμενες λειτουργίες. Συνοπτικά, η σύγχρονη απολογία οφείλει την προέλευσή της στα ιστορικά προηγούμενα. (Downey, 1993:59)

1.4. Παραδοσιακή Απολογία - Τακτική Απολογία

Η Απολογία διακρίνεται σε παραδοσιακή και τακτική. Η παραδοσιακή απολογία στοχεύει στην αποκατάσταση του χαρακτήρα και της εικόνας του προσβαλλόμενου προσώπου. Η τακτική απολογία επιδιώκει να υπονομεύσει την εξουσία του κατηγορούμενου και να παρέχει υπεράσπιση στον κατηγορούμενο. Η τακτική απολογία διαφοροποιείται ως προς το ότι δεν επιδιώκει την διεξαγωγή ενός συμπεράσματος μεταξύ της διαμάχης των δύο μερών. Αντίθετα, το συγκεκριμένο είδος απολογίας επισημαίνει τις διαφορετικές αντιθετικές θέσεις των δύο πλευρών (Phillips, 1999:149).

1.5. Δημόσια Απολογία

Αναφορικά με την δημόσια απολογία υπάρχει η άποψη ότι η απολογία που πραγματοποιείται ενώπιον ακροατηρίου ενδεχομένως να έχει την έννοια περισσότερο της τιμωρίας και λιγότερο της ειλικρινούς μετάνοιας. Αυτό θα μπορούσε να ισχύει στην περίπτωση που ο θύτης δεν προβαίνει σε μια απολογία αυθεντική αλλά περισσότερο υπακούει στους κανόνες ενός τελετουργικού, το οποίο δεν συμφιλιώνει τον θύτη με το θύμα αλλά περισσότερο τιμωρεί τον κατηγορούμενο (Boyd,2011:302). Η πραγματική απολογία περιλαμβάνει όχι την απλή ανάκληση του αδικήματος αλλά την ουσιαστική και αυθεντική αποκήρυξη του παλιού εαυτού του θύτη και την ειλικρινή του κάθαρση (Ellwanger, 2012:325). Η δημόσια απολογία νοείται ως μια εποικοδομητική πράξη, που συνδυάζει συναισθήματα ενοχής και θλίψης και καθιστά την αποκατάσταση της σχέσης θύτη - θύματος εφικτή. Όταν ένα πρόσωπο απολογείται δημόσια αναγνωρίζει το λάθος του, αποδέχεται την ενοχή του, καταδικάζει μια ορισμένη συμπεριφορά και προσκαλεί το ακροατήριο σε αποχή από ομοειδείς πράξεις ή πεποιθήσεις (Villadsen,2008:26).

1.5.1.METANOIA

Στενά συνδεδεμένη με την δημόσια απολογία είναι η έννοια της μετάνοιας (Ellwanger, 2012:326). Ο απολογούμενος θα πρέπει να είναι αποφασισμένος να αλλάξει την μέχρι τότε δημόσια εικόνα ή το ήθος του, να μεταμορφωθεί πλήρως, όπως ακριβώς συμβαίνει με την ειλικρινή απολογία. Ο απολογούμενος παραδέχεται το λάθος του, εκφράζει την λύπη του με ταπεινότητα και όχι αλαζονεία, καταβάλλει κάθε προσπάθεια για την ανάκτηση της χαμένης εμπιστοσύνης του θύματος προς το πρόσωπό του (Ellwanger, 2012:325).

1.6. Στάδια της Απολογίας

Η έκφραση μιας απολογίας περιλαμβάνει διάφορα στάδια : Ο απολογούμενος αναγνωρίζει το λάθος του, εκφράζει την μεταμέλεια και λύπη του για το συμβάν, υπόσχεται να μην επαναλάβει την πράξη στο μέλλον, και προτίθεται να αποκαταστήσει το θύμα με χρηματική βοήθεια ή άλλου είδους συνδρομή αναλόγως των αναγκών του προσβαλλόμενου προσώπου. Η απολογία είναι μια πράξη δύναμης δεδομένου ότι πρόκειται για μια γενναιόδωρη κίνηση, που αποκαθιστά και επαναπροσδιορίζει την σχέση με την πλευρά που έχει προσβληθεί. Είναι απαραίτητη η μεταμέλεια για την απολογία. Ειδάλλως χαρακτηρίζεται ως Ψευδο - απολογία (Ellwanger, 2012:309)

Στον τομέα των επιχειρήσεων η έκφραση συγνώμης είναι προτιμητέα από την στιγμή που υπάρχει η δυνατότητα να μετατραπεί ένας δυσαρεστημένος πελάτης σε ικανοποιημένο. Σε ένα δυσαρεστημένο πελάτη η εταιρεία αρχικά θα πρέπει να ζητήσει συγνώμη :*“Λυπάμαι γι’ αυτό που σας συνέβη” - “Λυπάμαι που είστε αναστατωμένος”* (Friedman,2006:7). Μια επιχείρηση δύναται να αποζημιώσει, ή να αντικαταστήσει με ένα νέο προϊόν ή μια νέα υπηρεσία, τον πελάτη της. Το κόστος της απολογίας για μια εταιρεία μπορεί να είναι μηδαμινό. Ενδεχομένως μια μικρή απώλεια υπερηφάνειας , ενώ το όφελος της εταιρείας πολύ μεγαλύτερο. Η εταιρεία συνήθως κερδίζει τον πελάτη, χρηματικές καταθέσεις και αποκαθιστά την εικόνα της.

Σε συνάρτηση με την συγνώμη, η επιτυχημένη έκβαση μιας απολογίας εξαρτάται και από την διορθωτική πράξη, την οποία δύναται να προσφέρει ο απολογούμενος στο προσβαλλόμενο πρόσωπο. Μέσω αποκατάστασης , (restorative justice), κατά την οποία ο παραβάτης αναλαμβάνει την ευθύνη για τις ενέργειές του συνειδητοποιεί τη ζημιά που έχει προκαλέσει. Μέσω ανταπόδοσης (retributive justice), η οποία εστιάζει μόνο στην επίπληξη και την τιμωρία του θύτη. (Friedman,2006:4)

1.7. Κατηγορία

Σε ορισμένες περιπτώσεις χρησιμοποιείται η κατηγορία, ως βάση της απολογίας - *kategoria based on apologia*-, δηλαδή ο απολογούμενος αμφισβητεί την αξιοπιστία της κατηγορίας με επίθεση στην αξιοπιστία του κατηγορούμενου, παραθέτει την δική του ερμηνεία για τα γεγονότα, χαρακτηρίζει τις κατηγορίες ως αναληθείς και στρέφεται εναντίον του κατηγορούμενου (Hearit, 1996:234). Η κατηγορία και η απολογία λειτουργούν ως σύνολο στον λόγο. Η κατηγορία εναντίον ενός προσώπου περιλαμβάνει τέσσερα στάδια Αρχικά το γεγονός για το οποίο κάποιος κατηγορείται, έπειτα ο ορισμός της κατάστασης, η οποία πρέπει να αντιμετωπιστεί, ο ορισμός της ποιότητας του γεγονότος και η αρμοδιότητα που είναι αναγκαία για να επαναπροσδιοριστεί η εικόνα και ο χαρακτήρας του κατηγορούμενου (Halford, 1982:258).

Η απολογία που βασίζεται σε κατηγορία είναι μια πρακτική, η οποία χρησιμοποιείται συχνά μεταξύ επιχειρήσεων. Οι εταιρείες, συχνά, λόγω του ανταγωνισμού που επικρατεί μεταξύ ομοειδών επιχειρήσεων, χρησιμοποιούν μια στρατηγική κατηγοριών για την αντίπαλη εταιρεία, όταν βρίσκονται σε απολογητική θέση, η οποία όταν χρησιμοποιείται με ορθό τρόπο δύναται να αποκαταστήσει την κακή εικόνα που έχει δημιουργηθεί, η οποία σε αρκετές περιπτώσεις λαμβάνει μεγάλες διαστάσεις, λόγω της προβολής της από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (Hearit, 1996:236).

Από τα παραπάνω συγκροτείται το:

Ερευνητικό Ερώτημα 2: Πόσο συντελεί στην επιτυχία ή αποτυχία μιας απολογίας η επίθεση στην αξιοπιστία του κατηγορούμενου;

1.8 Απολογία και Πολιτική

Ως πολιτική απολογία χαρακτηρίζεται η απολογία προσώπου, το οποίο εμπλέκεται στην πολιτική ζωή. Οι πολιτικές απολογίες εμφανίζονται με μεσολαβητικό ρόλο στον δημόσιο λόγο μέσω δημοσιοποίησης. Παράγουν και παράγονται από διαμάχη και αντιπαράθεση και λαμβάνουν δημοσιότητα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και ακολούθως κριτική και αξιολογήσεις από το κοινό. (Harris, Grainger & Mullany :2006:720-721). Ένας πολιτικός, μέσω μιας απολογίας, έχει την δυνατότητα να εκφράσει και να αποδεχθεί την ευθύνη των πράξεών του και να ζητήσει συγχώρεση. Ανάλογα με την στάση του πολιτικού ως προς την απολογία του οι συνέπειες για τον ίδιο μπορεί να είναι σοβαρές ή ηπιότερες. Αν και οι βασικές προϋποθέσεις για μια αυθεντική απολογία είναι η ειλικρινής

μετάνοια και η αναγνώριση της υπευθυνότητας, στην πράξη αρκετά συχνά, στον πολιτικό χώρο η απολογία έχει ωφελμιστικό και καιροσκοπικό χαρακτήρα (Kampf & Löwenheim, 2012:46). Η απολογία ενδέχεται να έχει την μορφή κάθαρσης, στην περίπτωση που ο θύτης απολογείται αλλά δεν χρειάζεται απαραίτητως η έγκριση του θύματος, ταπείνωσης, στην περίπτωση που το θύμα ωθεί τον απολογούμενο σε εξευτελισμό ως όρο για την αποδοχή της απολογίας του και συμβιβασμού, στην περίπτωση που και οι δύο πλευρές επιζητούν την αποκατάσταση της σχέσης τους (Kampf & Löwenheim, 2012:43). Στον πολιτικό χώρο συναντάται κυρίως η απολογία με τη μορφή τελετουργίας, επειδή τα γεγονότα αφορούν και ενσωματώνονται γύρω από το έθνος.

1.8.1. Πολιτικά Πρόσωπα και Απολογία

Η σχέση ενός πολιτικού με τον πολιτικό φορέα που εκπροσωπεί είναι στενά συνυφασμένη. Ο πολιτικός ανήκει σε ένα κόμμα και λογοδοτεί σε αυτό. Ο πολιτικός, παραδείγματος χάριν, καταρτίζει νομοθεσία, η οποία επηρεάζει τις ζωές των ψηφοφόρων. Είναι ζωτικής σημασίας για έναν πολιτικό να απευθύνει μηνύματα, τα οποία ικανοποιούν τις ανάγκες των ψηφοφόρων. Ωστόσο η παραδοχή λάθους είναι πιο δύσκολη για τους πολιτικούς γιατί ενέχει ρίσκο για την πολιτική τους βιωσιμότητα μελλοντικά. Ένα σκάνδαλο επηρεάζει άμεσα και αποφασιστικά την πολιτική τους δεινότητα, εν αντιθέσει με ένα σκάνδαλο που αφορά πρόσωπο ενός άλλου χώρου. (Benoit, 1997:255), διότι, οι αποφάσεις των πολιτικών προσώπων έχουν άμεσο αντίκτυπο στο έθνος.

Οι πολιτικοί είναι χρησιμότερο να επιλέγουν στην απολογία τους στρατηγικές διορθωτικής πράξης ή υποστήριξης σε συνδυασμό με την έκφραση μιας ειλικρινούς μετάνοιας, παρά στρατηγικές άρνησης και μετακύλισης ευθύνης, διότι το ακροατήριο είναι περισσότερο ευνοϊκά προδιατεθειμένο ως προς την ειλικρινή μετάνοια (Sheldon & Sallot, 2008: 27). Είναι καίριας σημασίας για έναν πολιτικό να υπολογίσει τα υπέρ και τα κατά μιας απολογίας ως προς την διατήρηση της καλής εικόνας του. Όταν μια απολογία είναι ειλικρινής, τότε ο παραβάτης παρουσιάζεται ως υπεύθυνος, ευαίσθητος και ικανός να αναγνωρίσει το λάθος του. Ωστόσο, στην περίπτωση που μια διορθωτική πράξη χαρακτηριστεί ως μη επαρκής και δεν πείσει το κοινό, τότε η συγχώρεση του πολιτικού από το κοινό είναι πολλές φορές ανέφικτη. Αυτό μπορεί να συμβεί διότι η κοινή γνώμη ενδέχεται μεν να έχει να αποδεχθεί την απολογία του πολιτικού αλλά να έχει πληγεί βαθιά η εικόνα του προσώπου, ώστε να μην αποκαθίσταται η εικόνα του. (Sheldon & Sallot :2008:48). Συνεπώς, είναι καίριας σημασίας η ειλικρίνεια των πολιτικών απολογιών να υπολογίζεται σύμφωνα με τις συνέπειες που προκαλούν. (Thaler, 2012:267). Ιδιαίτερα επιτυχής, άμεση και ειλικρινής ('we apologize' and 'we say sorry') ήταν η απολογία του Αυστραλιανού πρωθυπουργού,

Κέβιν Ραντ (2008), ο οποίος απολογήθηκε κατά τη διάρκεια της 1^{ης} εβδομάδας συνεδρίασης του Κοινοβουλίου, μετά την εκλογή του, στους απόγονους των γηγενών κατοίκων (Stolen Generations), οι οποίοι απομακρύνθηκαν βίαια από τις οικογένειες τους και δόθηκαν σε θετές οικογένειες κατά την διάρκεια της περιόδου 1910 ως 1970. (Augoustinos, Hastie & Wright, 2011: 527)

1.9 ΜΜΕ και Απολογία

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης έχουν σχέση αλληλεπίδρασης με τους εκπροσώπους της πολιτικής ζωής ενός τόπου. Στη διενέργεια μιας απολογίας ο ρόλος των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι κυρίαρχος. Σε αρκετές των περιπτώσεων κατηγοριοποιούν μια πράξη ως αδίκημα, έχουν τον ρόλο του υποκινητή ή διαιτητή, επηρεάζοντας το κοινό, στο να αποφασίσει εάν οι παραβάτες δύνανται να ενσωματωθούν στην κοινωνική δομή ή όχι. Συχνά λειτουργούν ως ρυθμιστές του κοινωνικού συνόλου και να καθορίζουν το τι θεωρείται κοινωνικά αποδεκτό (Kampf, 2011:72-76). Σε αρκετές περιπτώσεις ενισχύουν την ένταση μιας διαμάχης ανάμεσα στο πολιτικό πρόσωπο και το πρόσωπο στο οποίο απευθύνεται η απολογία. Προτρέπουν προς μια διορθωτική πράξη του θύτη προς το θύμα ή μια λεκτική πράξη απολογίας, δίνουν έμφαση στην ευθύνη του παραβάτη και την υποχρεωτική του υπευθυνότητα απέναντι στο θύμα και συχνά με βομβαρδισμό αναφορών εγκαλούν τον θύτη σε αναγνώριση της ευθύνης του. Με συγκεκριμένες τεχνικές - φράσεις και εικόνες - δραματοποιούν μια υπόθεση, δημιουργώντας νέες δραματοποιημένες ιστορίες. Η δραματοποίηση μιας απολογίας ευνοεί την κοινωνική διαφωνία των προσώπων που εμπλέκονται στην απολογία - παραδείγματος χάριν απολογούμενου και εμπλεκόμενων φορέων - αλλά σε αρκετές περιπτώσεις ευνοεί τη συγκατάθεση και τον θεραπευτικό λόγο ως προς την πιο θετική θεώρηση μιας κατάστασης. (Kampf, 2011:83). Συνήθως ξεκινά με την ρήξη στη σχέση των δύο πλευρών, λόγω ενός αδικήματος και την επακόλουθη διαμάχη ανάμεσα στους υποστηρικτές και τους κατηγορούμενους. Οι δημοσιογράφοι ενδέχεται να λειτουργούν κατά ένα τρόπο ως ρυθμιστές της ατμόσφαιρας που συνοδεύει μια απολογία, καθώς οι απολογίες αποτελούν μέσο νομιμοποίησης για την δουλειά τους. (Kampf, 2011:74)

Χαρακτηριστική είναι η ισχύς τους, καθώς σε αρκετές περιπτώσεις, μια απολογία έπεται της δημοσιοποίησης ενός σκανδάλου ή παράτυπης συμπεριφοράς, η οποία έρχεται στο φως έπειτα από ενδεχόμενη καταγγελία τρίτου προσώπου ή έρευνα δημοσιογράφου. (Gold, 1978:316) Σε αρκετές περιπτώσεις, εκπρόσωποι των μέσων μαζικής ενημέρωσης ενδέχεται να δίνουν έμφαση σε μια παράτυπη πράξη πολιτικού προσώπου, επιχειρώντας να μετασηματίσουν την πράξη σε αδίκημα και, όπως στην περίπτωση των μεσολαβηθέντων σκανδάλων, παρέχουν ενδελεχείς πληροφορίες στο ευρύ κοινό για το αδίκημα. Πολλές φορές οι

δημοσιογράφοι δημιουργούν κρίσεις μετά την δημοσιοποίηση ενός αδικήματος που δεν θα είχαν δημιουργηθεί χωρίς την εμπλοκή τους. (Kampf,2011:76-78). Στο τελικό στάδιο μιας απολογίας οι δημοσιογράφοι κρατούν τον ρόλο ενός έμμεσου “κριτή” ως προς την ειλικρίνεια της απολογίας του “θύτη” και ως προς το αν το κοινό πρέπει να συγχωρήσει τον παραβάτη. Κατ’ ουσίαν, με τα δημοσιεύματά τους επιτείνουν την τιμωρία ή την συγχώρεση του παραβάτη ή υπενθυμίζουν ότι ο ίδιος έχει ήδη προβεί σε προηγούμενη απολογία, ίσως μη επιτυχημένη, ή άλλοτε ανακαλούν στη μνήμη του κοινού, παρελθούσες παραβάσεις του απολογούμενου, κρίνοντας τον ως ανάξιο, παραδείγματος χάριν, για το πολιτικό αξίωμα. Οι δημοσιογράφοι παρεμβαίνουν κατά 27.9 % στο στάδιο της κρίσης και 49% (Kampf, 2011:80) στο στάδιο της επανόρθωσης και συχνά εκτρέπουν τη συζήτηση, πέρα από τα σύνθετα ζητήματα πολιτικής, σε μια περιφερειακή συζήτηση, σχετικά με τις συναισθηματικές αντιπαραθέσεις μεταξύ του θύτη και του θύματος.

Ερευνητικό Ερώτημα 3: Η αντιμετώπιση των δηλώσεων των Νίκου Παππά, Αλέξη Τσίπρα και Όλγας Γεροβασίλη από τα ΜΜΕ, έπειτα από την απόφαση της Ολομέλειας του ΣτΕ για την αντισυνταγματικότητα του νόμου 4339, λειτούργησε θετικά ή αρνητικά ως προς την εικόνα τους;

1.10 Ο ρόλος του ακροατηρίου σε μια απολογία

Αρκετά σημαντικός είναι ο ρόλος του ακροατηρίου σε μια απολογία. Το ακροατήριο επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την ψυχολογία του απολογούμενου, με την αποδοχή μιας απολογίας ως αυθεντικής ή αναγνώρισής της ως μη ειλικρινούς. Αν παραδείγματος χάριν, το ακροατήριο, υπό την ευρεία έννοια, αποδοκιμάσει την απολογία ενός προβεβλημένου προσώπου, ενδέχεται η αποδοκιμασία αυτή να προκαλέσει την συναισθηματική συντριβή του απολογούμενου. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ίσως το ακροατήριο να επιζητά την ενδυνάμωση του αισθήματος ενοχής του απολογούμενου, την τιμωρία του, με κύριο σκοπό την ταπείνωση και τον εξευτελισμό του (Kampf, 2008a:579). Σε κάποιες περιπτώσεις ο θύτης εκφράζει την θλίψη του με σκοπό να κατευνάσει την οργή του θύματος, συμμορφώνεται με τα αιτήματα του θύματος, παρουσιάζει εαυτόν ως θύμα για να γίνει συμπαθής και με τον τρόπο αυτό αυξάνει την πιθανότητα να γίνει πειστική η απολογία του από το ακροατήριο (Kennedy & Benoit,1997:200). Εάν το ακροατήριο κατανοήσει τα “κίνητρα” του ομιλητή και τις ενέργειες, τις ειλικρινείς πεποιθήσεις του αυξάνεται η πιθανότητα να αποδεχθεί την απολογία του ως αυθεντική (McClearey, 1983:13). Η δημόσια

παραδοχή της ενοχής ενός πολιτικού προσώπου , οι αποκαλύψεις που έρχονται στο φως της δημοσιότητας ενδεχομένως να λειτουργούν μειωτικά συνολικά για την πολιτική του δύναμη. Ωστόσο μια αυθεντική απολογία σε συνδυασμό με πράξεις επανόρθωσης προς το πρόσωπο που έχει προσβληθεί ή ακόμη και τους οικείους του, αποκαθιστά την κατεστραμμένη εικόνα του πολιτικού σε βάθος χρόνου. (σκάνδαλο Λεβίνσκι, Koesten&Rowland, 2004:78)

1.11 Πολιτική Απολογία και Ειλικρίνεια

Η επιτυχία μιας απολογίας εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την αληθοφάνεια και την αυθεντικότητα που την διακρίνει. Ειλικρινής θεωρείται η απολογία που κατορθώνει να επαναδιαπραγματευθεί την νομική, πολιτική, συναισθηματική διάσταση του πολίτη, που έχει υποστεί θυματοποίηση από ιστορική αδικία (Thaler, 2012:259). Ειδικά στις περιπτώσεις των αδικιών που αφορούν κρατική παραβίαση, όπως γενοκτονίες, παρακράτηση γης, συνθήκες βίας, πολέμους, εθνικές διακρίσεις, πολιτιστική υποβάθμιση οι απολογίες πρέπει να είναι αυθεντικές για να θεωρηθούν ειλικρινείς . Στον αντίποδα της ειλικρινούς απολογίας είναι η υποκριτική απολογία. Οι πολιτικοί που απολογούνται για ιστορικές αδικίες με σκοπό να κλείσουν την αδικία στο χρονοντούλαπο της ιστορίας, θα πρέπει να υποστούν ηθική καταδίκη και κοινωνική κριτική (Thaler, 2011: 7). Στην περίπτωση της απολογίας για μια ιστορική αδικία αν δεν υπάρχουν οι πρακτικές αποκατάστασης, δηλαδή οι απαραίτητες πράξεις που θα αποζημιώνουν , υλικά αλλά και ηθικά, το κράτος , το οποίο έχει υποστεί την αδικία, θα ήταν τότε προτιμότερο να μην πραγματοποιηθεί η απολογία. Η κάθε ιστορική αδικία επιβάλλεται να αντιμετωπίζεται ανάλογα με την φύση και την σκοπιά της αδικίας που έχει υποστεί η κάθε πολιτισμική κοινότητα. Σε αντίθεση με μια προσωπική απολογία, το ποσοστό ειλικρίνειας σε μια πολιτική απολογία, παραμένει, ως εκ τούτου, άγνωστο ως προς το ευρύ κοινό διότι η απολογία ενός δημόσιου προσώπου φέρει μεγαλύτερη ηθική ευθύνη από ότι μια προσωπική απολογία (Thaler, 2012:267).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2. Στρατηγικές ανάταξης εικόνας

Η εικόνα μιας εταιρείας δεν είναι μοναδική, ούτε ομοιογενής. Είναι σύνθετη, πολύπλευρη, πορώδης, εύκαμπτη, και μεταβαλλόμενη. Η διατήρηση της θετικής φήμης μιας εταιρείας είναι ένας από τους κεντρικούς στόχους της επικοινωνίας. Οι θεωρίες των στρατηγικών αποκατάστασης εικόνας εφαρμόζονται ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε εταιρείας. Η θεωρία πρέπει να προσαρμόσει συνθήματα, ιδεογράμματα, επιχειρήματα σύμφωνα με τις ανάγκες της εταιρείας, να εστιάσει στην λεκτική επικοινωνία αλλά και στο μη λεκτικό μέρος της επαναδημιουργίας της εικόνας, να προσαρμόσει την νέα εικόνα της επιχείρησης σύμφωνα με τα μεταβαλλόμενα χαρακτηριστικά της δημόσιας σφαίρας, να υπογραμμίσει τις διεπιδραστικές πτυχές της επαναδημιουργίας της εικόνας μέσα σε ένα σύνθετο πολιτιστικό πλαίσιο, να εμπλουτίσει την νέα εικόνα της επιχείρησης σύμφωνα με τις προσλαμβάνουσες διαφορετικών ακροατηρίων, να αξιολογήσει τα διαθέσιμα μέσα πειθούς για τη βελτίωση της εικόνας, σύμφωνα με τις αλλαγές στον κόσμο, όπως ο βαθμός με τον οποίο η κοινή γνώμη αλλάζει (Burns & Bruner, 2000:32).

2.1 Στρατηγικές ανάταξης εικόνας Ware & Linkugel

Οι Ware & Linkugel (1973) έθεσαν τις πρώτες βάσεις αναγνωρίζοντας τέσσερις στρατηγικές ανάταξης εικόνας: άρνηση, ενίσχυση, διαφοροποίηση, υπέρβαση (επίσης σε Gold, 1978:308 & Edwards, 2010:60). Οι κύριες στρατηγικές ανάταξης εικόνας κατά τον Benoit (1995) είναι η άρνηση, κατά την οποία ο απολογούμενος αρνείται την διενέργεια της πράξης ή την ευθύνη των πράξεων για τις οποίες κατηγορείται ή επιχειρεί να μετακυλήσει την ευθύνη, ισχυριζόμενος ότι τρίτα πρόσωπα είναι υπεύθυνα για την διενέργεια του αδικήματος. Ο απολογούμενος επιχειρεί να αποφύγει την ευθύνη λόγω του ότι προκλήθηκε και διέπραξε το αδίκημα ή λόγω καλών κινήτρων ή καλής πρόθεσης ή λόγω έλλειψης πληροφοριών ή μη επαρκούς ικανότητας του ιδίου για την ορθολογική αντιμετώπιση μιας ενδεχομένως δύσκολης κατάστασης ή ακόμη λόγω απρόβλεπτων γεγονότων. Ο ρήτορας επιχειρεί να μειώσει την προσβλητικότητα της παράτυπης πράξης, επιζητώντας υποστήριξη από τρίτα πρόσωπα, τα οποία εξαίρουν τον έντιμο πρότερο βίο και το ήθος του και τονίζουν τα θετικά χαρακτηριστικά του. Οι θετικές γνώμες τρίτων προσώπων συνήθως βελτιώνουν την εικόνα του απολογούμενου, αυξάνοντας την θετική εικόνα που έχει το ακροατήριο για αυτόν (Edwards, 2008:90), (Seeger, 2010:130). Σύμφωνα με τον Mueller (2004:28) η υποστήριξη σχετίζεται με οτιδήποτε - γεγονός, συναίσθημα,

αντικείμενο, σχέση, μπορεί να αξιολογηθεί θετικά από το κοινό. Ο απολογούμενος επιχειρεί να ελαχιστοποιήσει τις συνέπειες της παραβατικής συμπεριφοράς του και να μειώσει την αρνητική επίδραση της πράξης του, διφοροποιείται, συγκρίνοντας την δική του παραβατική συμπεριφορά με πράξεις μεγαλύτερων συνεπειών, επιχειρεί μέσω υπέρβασης να βελτιώσει την εικόνα του, τοποθετώντας την πράξη του σε ευρύτερο και θετικότερο πλαίσιο και παράλληλα επιχειρεί να αποδυναμώσει τον κατηγορο, μειώνοντας την αξιοπιστία του και κάνοντας επίθεση σε αυτόν. Ο απολογούμενος δύναται να προτείνει την καταβολή αποζημίωσης ή μια άμεση διορθωτική πράξη στα θύματα της επίθεσης. Η αποζημίωση καλύπτει το κόστος της ζημίας προς τα θύματα, ενώ η διορθωτική πράξη επιχειρεί να βελτιώσει τις σχέσεις μεταξύ των δυο πλευρών, αναγνωρίζοντας τη λάθος συμπεριφορά από την μια πλευρά στην άλλη και να αποτρέψει την εμφάνιση του ίδιου αδικήματος στο μέλλον. Στην κορυφή των στρατηγικών ανάταξης εικόνας είναι η ειλικρινής και αυθεντική μετάνοια του ρήτορα, ο οποίος αναγνωρίζει το λάθος του, απολογείται στο ίδιο το θύμα ή σε δημόσιο ακροατήριο. Ζητά συγχώρεση από το ακροατήριο, το θύμα, τους οικείους του και όσους εξέθεσε με τη συμπεριφορά του, ταπεινώνεται, εκφράζει την ντροπή του και μέσα από τον λόγο του παραδέχεται την πραγματική συντριβή του. Ο ίδιος λυτρώνεται και επανακαθορίζει την μελλοντική του στάση σε ανάλογες παραβατικές συμπεριφορές. Όταν ο απολογούμενος ζητά ειλικρινή συγνώμη η αποκατάσταση των σχέσεων μεταξύ των μερών επιτυγχάνεται. (Edwards, 2008:96). Διότι μια ειλικρινής και από καρδιάς απολογία δύναται να είναι άκρως αποτελεσματική ως προς τη βελτίωση μιας προσωπικής σχέσης (Schumann, 2012: 3.)

2.2.1. Θεωρία Αποκατάστασης εικόνας Benoit

Σύμφωνα με την θεωρία του Benoit (1995) τα λάθη είναι επαναλαμβανόμενα χαρακτηριστικά της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Ωστόσο, οι άνθρωποι εμπλέκονται στην επικοινωνία για να διατηρήσουν την ευνοϊκή τους φήμη.

Συνήθως οι πολιτικοί είναι λιγότερο πρόθυμοι να εκδηλώσουν μια ειλικρινή μετάνοια σε σύγκριση με τους εκπροσώπους του καλλιτεχνικού στερεώματος ή παράγοντες του επιχειρηματικού κόσμου, γιατί παραδεχόμενοι δημόσια το λάθος τους εκτίθενται στην αρνητική κριτική των αντιπάλων τους (Eriksson, 2012:4). Η ειλικρινής μετάνοια σε συνδυασμό με διορθωτική πράξη και στρατηγική υποστήριξης από τρίτους είναι ως στρατηγική πιο επιτυχημένη, αναφορικά με την αποκατάσταση της εικόνας ενός προσώπου, συγκριτικά με την στρατηγική άρνησης ή μετακύλιση ευθύνης. (Eriksson, 2012:1). Η ανάταξη της

εικόνας ενός προσώπου και η διατήρηση της θετικής του φήμης οφείλει να γίνει πρωταρχικός στόχος για τον απολογούμενο. (Glantz,2010:158)

2.2.2 Αποκατάσταση Εικόνας & MME

Η αποκατάσταση της εικόνας ενός προσώπου συνδέεται με τον ρόλο των δημοσιογράφων, ειδικά όταν αφορά εκπροσώπους της πολιτικής ζωής. Η σχέση δημοσιογράφων και πολιτικών χαρακτηρίζεται ως σχέση αλληλεπίδρασης. Η αποκατάσταση της εικόνας ενός προσώπου μέσω της διεπιδραστικής προσέγγισης (interactional approach) σχετίζεται με την αλληλεπίδραση, η οποία υπάρχει ανάμεσα σε έναν δημοσιογράφο και τον συνεντευξιζόμενο. (Eriksson, 2012:2). Οι ερωτήσεις που απευθύνει ένας εκπρόσωπος των μέσων μαζικής ενημέρωσης, παραδείγματος χάριν, σε ένα πολιτικό πρόσωπο μπορούν να εξυπηρετούν συγκεκριμένες σκοπιμότητες ή να αποσκοπούν στο να εκμαιεύσουν απάντηση συγκεκριμένου τύπου. Σε άλλες περιπτώσεις, ένας δημοσιογράφος πιθανόν με την επιλογή ερωτήσεων του να κάνει χρήση ορισμένων τεχνικών μετατόπισης, ώστε να απομακρύνει τον απολογούμενο από αμφιλεγόμενα ζητήματα ή θέματα, τα οποία έχουν αμαυρώσει την εικόνα του. Παραδείγματος χάριν, σε μια προσωπική συνέντευξη ο δημοσιογράφος προλογίζει και «κλείνει» ένα θέμα, έχει τον έλεγχο των ερωτήσεων. Σε μια συνέντευξη τύπου ο πολιτικός ορίζει την ατζέντα και οι δημοσιογράφοι ανταγωνίζονται μεταξύ τους για την ερώτηση που θα αποτελέσει μια νέα είδηση. (Eriksson,2012:8)

Ερευνητικό Ερώτημα 4: Πως λειτούργησαν η ρητορική και οι λεκτικές τεχνικές του Αλέξη Τσίπρα κατά την ομιλία του στην 81^η Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης σχετικά με θέμα των τηλεοπτικών αδειών ως προς την εικόνα του;

Στην περίπτωση που ο απολογούμενος χρησιμοποιεί μια στρατηγική αυτουπεράσπισης για να θωρακίσει την πληγείσα εικόνα του, υπάρχουν δύο θεμελιώδεις διαδικασίες σχετικά με την αποκατάσταση της καλής του φήμης: η μεταφορά της ενοχής σε τρίτο πρόσωπο από αυτό που αρχικά κατηγορείται ή η ζήτηση συγχώρεσης και παραδοχή λάθους (Benoit, Gullifor & Panici, 1991:274). Οι τύποι δικαιολογίας ή οι θεωρίες αποκατάστασης εικόνας που μπορεί να επικαλεστεί ο απολογούμενος για την διάπραξη του αδικήματος ποικίλουν από μη προσδοκώμενους παράγοντες, που επηρέασαν την συμπεριφορά του, παραδείγματος χάριν έλλειψη γνώσης ή θέλησης, μέχρι και βιολογικούς

παράγοντες. Κατά μια άποψη, η άρνηση είναι μια αποτελεσματική στρατηγική, διότι εάν το κοινό αποδεχθεί την απολογία του απολογούμενου προσώπου ως αυθεντική, η εικόνα του θα αποκατασταθεί ακόμη και εάν έχει πληγεί σημαντικά. Ενδεχομένως, η αποφυγή ή μείωση ευθύνης να είναι καταστροφική αν και η συγκεκριμένη εκτίμηση εξαρτάται από το πως το κοινό έχει καταμερίσει την ευθύνη του αδικήματος (Benoit, Gullifor & Panici, 1991:278).

2.3 Απολογίες

Συχνές είναι οι απολογίες δημοφιλών πολιτικών προσώπων, όπως του Τόνι Μπλερ για την «Ματωμένη Κυριακή», της βασίλισσας Ελισάβετ για την κακομεταχείριση των Μαορί στην Νέα Ζηλανδία τον 19ο αιώνα, του προέδρου Κλίντον, κατά την επίσκεψή του στην Ρουάντα το 1998 για την μη παρέμβαση των Η.Π.Α προς αποτροπή γενοκτονίας (Andrieu, 2009:4). Κομβικής σημασίας στο χρονικό των απολογιών είναι οι απολογίες της Ιαπωνικής Κυβέρνησης προς τις γυναίκες (comfort women), θύματα των φρικαλεοτήτων του πολέμου της Ιαπωνίας, που υπέστησαν σεξουαλική βία κατά την διάρκεια των πολεμικών αναμετρήσεων 1930-1945, καθώς οι διεκδικήσεις των θυμάτων έθεσαν υπο αμφισβήτηση το ήθος μιας ολόκληρης χώρας, διεκδικώντας νομική αλλά πρώτιστα ηθική υπευθυνότητα για τις συνέπειες των φρικαλεοτήτων και δέσμευση του απολογούμενου κράτους για το παρόν και το μέλλον. (Mariko, 2011:486). Στον αντίποδα, χαρακτηριστική είναι η απόκλιση ως προς την αποδοχή της απολογίας του Ιρλανδικού Δημοκρατικού Στρατού (IRA) στα αγγλικά μέσα μαζικής ενημέρωσης. Από τον αγγλικό τύπο και το κοινό η απολογία θεωρήθηκε ανεπαρκής και υποκριτική. Αντιμετωπίστηκε με κυνισμό. Αντίθετα, στα αμερικανικά μέσα μαζικής ενημέρωσης η απολογία έγινε δεκτή ως ένα βήμα προς ειρήνη και συμφιλίωση. (Ferguson, κ.ά. 2007:93).

Σύμφωνα με τον Kristof (1995) η Ιαπωνία είναι γνωστή ως “η πιο απολογητική χώρα του κόσμου”. Εμπειρικές μελέτες έχουν επιβεβαιώσει τη σημασία της απολογίας για τους Ιάπωνες, οι οποίοι ζητούν συχνά συγνώμη (“my apologies”) σε περιστάσεις της καθημερινής ζωής και στο πλαίσιο δικαστικής λειτουργίας. Αντίθετα, οι Αμερικανοί λόγω του ότι ανησυχούν περισσότερο για το κόστος της απολογίας, χρησιμοποιούν περισσότερο την λέξη ευχαριστώ (“thank you”) αντί συγνώμης. (Lee, κ.ά. 2012: 264). Οι απολογίες αποτελούν μια μορφή αποκατάστασης. Συμβάλλουν στην αποκατάσταση της τάξης μιας πολιτικής κοινότητας. Καθίστανται αναγκαίες για την σύσφιγξη των κοινωνικών δεσμών, επανορίζουν τους κανόνες συμμετοχής σε μια κοινωνία, δημιουργούν το αίσθημα στα μέλη των χωρών πως το κοινωνικό σύνολο διέπεται από τους

ίδιους κανόνες για όλα τα μέλη του (Andrieu, 2009:12). Ωστόσο, μια απολογία για να είναι επαρκής και αποτελεσματική οφείλει να συνδυάζει την ειλικρινή μετάνοια του θύτη με κατ' ουσία διορθωτική πράξη. Δεν αρκεί μόνο η συγχώρεση του απολογούμενου αλλά απαιτείται κρίση, τιμωρία και δικαιοσύνη. Ωστόσο, σε μαζικές θηριωδίες είναι δύσκολο να ξεχαστούν όσα έχουν γίνει. Οι συγγενείς και οικείοι των θυμάτων μιας γενοκτονίας δεν είναι δυνατό να λησμονήσουν την απώλεια ούτε με αποζημιώσεις, ούτε με νομικές κυρώσεις.

“Δεν είμαστε ικανοί να συγχωρήσουμε αυτό που δεν μπορούμε να τιμωρήσουμε και δεν είμαστε ικανοί να τιμωρήσουμε αυτό που έχει αποδειχθεί να είναι ασυγχώρητο». (Andrieu,2009:21)

2.4. Ρητορική Επανόρθωσης

Ρητορική κατά τον Αριστοτέλη (Λυπουρλής, 2002:136) ορίζεται η δυνατότητα ανεύρεσης των διαθέσιμων μέσων πειθούς. Ετυμολογικά η λέξη Ρητορική προέρχεται από το αρχ. ρήτωρ, - ορός <Ερή- τωρ : η ρητορική τέχνη : το είδος του πεζού λόγου που αναπτύχθηκε από τους αρχαίους Έλληνες και περιλαμβάνει λόγους συμβουλευτικούς, δικανικούς, επιδεικτικούς και πανηγυρικούς . (Μπαμπινιώτης, 2002:1545).

Η ρητορική της επανόρθωσης είναι ένα από τα είδη της ρητορικής, το οποίο δεν αποκαθιστά την εικόνα άμεσα, καθώς ο απολογούμενος πρέπει πρώτα να αποδεχθεί την ενοχή του και να δημιουργήσει μια νέα εικόνα για τον εαυτό του. Το συγκεκριμένο είδος ρητορικής χρησιμοποιεί στρατηγικές διαφορετικές από εκείνες της αποκατάστασης εικόνας και αφορά πράξεις αδιαφιλονίκητα σοβαρές, οι οποίες δεν μπορούν να αντικρουστούν (Koesten & Rowland, 2004:70). Ο απολογούμενος οφείλει να εκφραστεί με λόγια και πράξεις, που να δείχνουν αυθεντική μεταμέλεια και ειλικρινή μετάνοια για το αδίκημα που διέπραξε, χρησιμοποιώντας λέξεις που να καταδεικνύουν την μεταμέλειά του και ουσιαστικές πράξεις, οι οποίες θα επανορθώσουν τις προηγούμενες ενέργειες. Σε κάθε περίπτωση η απολογία πρέπει να είναι αυθεντική για να γίνει πιστευτή (Koesten & Rowland, 2004:73).

2.5. Κρίση και Ευκαιρίες

Η κρίση παρέχει μια σημαντική ευκαιρία, σε ορισμένες περιπτώσεις, στο χώρο των επιχειρήσεων για αναδιάρθρωση και οργανωτική ανανέωση . Για μια επιχείρηση είναι απαραίτητη η δημιουργία στενών δεσμών με τους μέτοχους πριν την εμφάνιση της κρίσης, ως μια “δεξαμενή” υποστήριξης και καλής

θέλησης. Οι κρίσεις είναι ιδιαίτερα αβέβαια και διφορούμενα γεγονότα, ιδιαίτερα στα πρώτα στάδιά τους. Χαρακτηρίζονται από νέες περιστάσεις, έλλειψη πληροφοριών για το επόμενο βήμα, υψηλή συναισθηματική έγερση, συναισθήματα όπως σοκ, πίεση, και φόβο. Απαιτείται συγχρονισμός από μέρους της εταιρείας για άμεση, σαφή, και βασισμένη, στις αξίες της εταιρείας, απάντηση προς το κοινό με ένα αισιόδοξο δημόσιο μήνυμα για αναδόμηση της επιχείρησης, αμέσως μετά την κρίση. (Seeger & Ulmer, 2002: 134).

2.6. Επικοινωνία της κρίσης (διαχείριση κρίσης)

Η διαχείριση κρίσεων νοείται ως ο απαραίτητος στρατηγικός προγραμματισμός για την πρόληψη και την αντιμετώπιση μιας κρίσης (Jerome, 2008:124). Η συμβολή της κρίνεται αποφασιστική καθώς αφαιρεί ένα μέρος του κινδύνου και της αβεβαιότητας που ακολουθεί μια κρίση. Επιτρέπει στην εταιρεία να ελέγχει κατά ένα ποσοστό το μέλλον της. Αποκαθιστά την κοινωνική νομιμότητα και αξιοπιστία μιας εταιρείας απέναντι στους μετόχους της (Coombs, κ.ά, 2010:340). Σε κάθε περίπτωση διαχείρισης κρίσεων πρέπει απαραίτητα να λαμβάνεται υπόψιν η πολιτισμική και εθνική διαφορετικότητα (Bell, 2010:146), καθώς με τον τρόπο αυτό παρέχεται πολύπλευρη πληροφόρηση για το πώς το κοινό και οι μέτοχοι μιας εταιρείας αντιμετωπίζουν μια κρίση. Απαιτείται σωστή επιλογή στρατηγικών κατά της κρίσης, καθώς και ενίσχυση της λεκτικής, οπτικής, ή και γραπτής αλληλεπίδρασης μεταξύ της εταιρείας και των δημοσιεύσεών της, συχνά μέσω των ειδησεογραφικών μέσων και των καναλιών επικοινωνίας της εταιρείας (Jerome, 2008:124).

Συμπερασματικά, η ρητορική της επανόρθωσης μπορεί να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική, ως προς την διαχείριση μιας κρίσης και επιτυχία μιας απολογίας, για πράξεις, τις οποίες ο απολογούμενος δεν μπορεί να δικαιολογήσει ή να αρνηθεί. (Jerome, 2008:124).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στην παρούσα εργασία εξετάστηκαν και αναλύθηκαν τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές συνεντεύξεις, συνεντεύξεις τύπου, δηλώσεις του πρωθυπουργού κ. Τσίπρα, του υπουργού Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης, κ. Παππά και της κυβερνητικής εκπροσώπου κας Γεροβασίλη, σε έντυπα μέσα ενημέρωσης, πρωτοσέλιδα εφημερίδων, δημοσιεύσεις δημοσιογραφικών ιστοσελίδων και τοποθετήσεις στον λογαριασμό κοινωνικής δικτύωσης Twitter σχετικά με το θέμα της αδειοδότησης των ελληνικών τηλεοπτικών σταθμών.

Πραγματοποιήθηκε αναλυτική αναφορά στους νόμους, οι οποίοι αφορούν το καθεστώς λειτουργίας των τηλεοπτικών σταθμών και συνθέτουν το χρονικό της αδειοδότησής τους από το έτος 1989 έως και σήμερα. Ερευνήθηκε το κείμενο της υπ'αρ. 95/2017 απόφασης του ΣτΕ για την αντισυνταγματικότητα του νόμου 4339/2015 και μελετήθηκαν αναφορές νομικών ιστοσελίδων, συνεντεύξεις και τοποθετήσεις νομικών επιστημόνων.

Συγκεκριμένα, για την εξέταση των στρατηγικών απολογίας στο λόγο του προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ, Α. Τσίπρα εξετάστηκαν η ομιλία του στην προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση στη Βουλή των Ελλήνων για τη διαφθορά και τη διαπλοκή στις 10 Σεπτεμβρίου 2016, η ομιλία του στην συνεδρίαση Κεντρικής Επιτροπής της παράταξης ΣΥΡΙΖΑ στις 23 Οκτωβρίου 2016 και η συνέντευξη τύπου, που παραχώρησε κατά την διάρκεια της 81^{ης} Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης. Για την εξέταση των στρατηγικών απολογίας της κυβερνητικής εκπροσώπου, κας Γεροβασίλη εξετάστηκαν οι δηλώσεις της μετά την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας στις 26 Οκτωβρίου 2016 . Η ανάλυση των στρατηγικών απολογίας στον λόγο του υπουργού Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης, Ν. Παππά ως προς την απόφαση του ΣτΕ πραγματοποιήθηκε μέσα από τις δηλώσεις του στην κρατική τηλεόραση, τις δημοσιεύσεις στον προσωπικό του λογαριασμό κοινωνικής δικτύωσης (twitter) και τις τοποθετήσεις του σε ιστοσελίδες ενημερωτικού περιεχόμενου. Η εξέταση της θεωρίας των στρατηγικών απολογίας, όπως αναλύθηκε στο πρώτο μέρος της διπλωματικής εργασίας, οδηγεί σε μια σειρά ερευνητικών ερωτημάτων, μέσα από την διερεύνηση των οποίων, αναλύονται τα στοιχεία στρατηγικών απολογίας στα υπο εξέταση πολιτικά πρόσωπα.

3.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Ερευνητικό Ερώτημα 1: Η δημόσια απολογία μπορεί να είναι αποτελεσματικότερη εάν έχει τιμωρητική έννοια για τον απολογούμενο;

Ερευνητικό Ερώτημα 2: Πόσο συντελεί στην επιτυχία ή αποτυχία μιας απολογίας η επίθεση στην αξιοπιστία του κατηγορούμενου;

Ερευνητικό Ερώτημα 3: Η αντιμετώπιση των δηλώσεων των Νίκου Παππά, Αλέξη Τσίπρα και Όλγας Γεροβασίλη από τα ΜΜΕ, έπειτα από την απόφαση της Ολομέλειας του ΣτΕ για την αντισυνταγματικότητα του νόμου 4339, λειτούργησε θετικά ή αρνητικά ως προς την εικόνα τους;

Ερευνητικό Ερώτημα 4: Πως λειτούργησαν η ρητορική και οι λεκτικές τεχνικές του Αλέξη Τσίπρα κατά την ομιλία του στην 81^η Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης σχετικά με θέμα των τηλεοπτικών αδειών ως προς την εικόνα του;

Ερευνητικό Ερώτημα 5: Ποια ρητορική χρησιμοποιεί ο Νίκος Παππάς για την συνταγματικότητα του νόμου 4339 και ποια η ρητορική αντιλογίας της αντιπολίτευσης;

Ερευνητικό Ερώτημα 6: Ο περιορισμός στον αριθμό των αδειών παραβιάζει το Σύνταγμα; Επιχειρήματα και ρητορική του υπουργού Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης .

3.3. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ

Ερευνητικό Ερώτημα 1: Η δημόσια απολογία μπορεί να είναι αποτελεσματικότερη εάν έχει τιμωρητική έννοια για τον απολογούμενο;

Όπως προκύπτει από την ανάλυση, είναι προτιμότερο το αποτέλεσμα μιας απολογίας να αφορά την ειλικρινή μετάνοια του απολογούμενου κράτους ή προσώπου σε συνδυασμό με διορθωτική πράξη προς το πληγέν κράτος ή πρόσωπο, το οποίο έχει υποστεί θυματοποίηση. Η τιμωρητική διάθεση ενδέχεται να αποφέρει αντίθετα αποτελέσματα, όπως ο κοινωνικός αποκλεισμός και η περιθωριοποίηση του θύτη. Πρακτική που δεν οδηγεί στο ύψιστο επίπεδο μιας απολογίας, την ειλικρινή και αυθεντική ομολογία και ζήτηση συγχώρεσης .

Ερευνητικό Ερώτημα 2: Πόσο συντελεί στην επιτυχία ή αποτυχία μιας απολογίας η επίθεση στην αξιοπιστία του κατηγορού;

Ο Αλέξης Τσίπρας κατά την ομιλία του στην προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση στη Βουλή των Ελλήνων για τη διαφθορά και τη διαπλοκή στις 10 Οκτωβρίου 2016 τονίζει πως “Είκοσι επτά ολόκληρα χρόνια ασυδοσίας και ασύδοτης λειτουργίας του ραδιοτηλεοπτικού τοπίου, πέρα και έξω από κάθε συνταγματική επιταγή. Και εμείς ερχόμαστε σήμερα εδώ και λέμε ότι μπαίνει τέρμα σε αυτήν την ασυδοσία.”¹⁰ Ο κ. Τσίπρας χρησιμοποιεί διαφοροποίηση. Αντιπαραθέτει στις κατηγορίες της αντιπολίτευσης, σχετικά με την πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ ως προς τις τηλεοπτικές άδειες, τις ενέργειες της κυβέρνησης, συγκρίνοντάς τις με την μη αδειοδότηση των τηλεοπτικών σταθμών, την περίοδο που η Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ ήταν στην εξουσία. Πραγματοποιεί επίθεση στο ήθος της αξιωματικής αντιπολίτευσης, κάνοντας λόγο για ασυδοσία και διαφοροποιεί την παράταξή του, κάνοντας λόγο για εντιμότητα και συνεισφορά στο ελληνικό δημόσιο και την ελληνική οικονομία.

Με την στρατηγική της διαφοροποίησης επιχειρεί να μετριάσει τα αποτελέσματα των πράξεων του ΣΥΡΙΖΑ, με πράξεις μεγαλύτερων συνεπειών. “Η διαφορά μας, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, είναι ότι στους ίδιους ανθρώπους εσείς χαρίζατε δάνεια με «αέρα» και τους δίνατε δωρεάν τις συχνότητες, ενώ εμείς τους περνάμε από το ταμείο και πληρώνουν. Πληρώνουν προς όφελος του Ελληνικού Δημοσίου ” ¹¹ Ο κ. Τσίπρας αναφέρεται στην μη νόμιμη λειτουργία των ελληνικών τηλεοπτικών σταθμών όλα τα προηγούμενα έτη. Μέσω της στρατηγικής της υπέρβασης, επιχειρεί να βελτιώσει την εικόνα του, τοποθετώντας την πράξη του σε ευρύτερο και θετικότερο πλαίσιο. “Εμείς τους περνάμε από το ταμείο και πληρώνουν.” ¹² Παράλληλα επιχειρεί να αποδυναμώσει τον κατήγορο, μειώνοντας την αξιοπιστία του και κάνοντας επίθεση σε αυτόν (εννοώντας τον κ. Μητσοτάκη). “Αλήθεια, τι νομίζετε ότι δεν καταλαβαίνει ο μέσος πολίτης; Περνάτε τους πολίτες για χαζούς; «Η αδαής πλειοψηφία», όπως κάποτε είχατε πει; Γιατί όλοι σήμερα ξαφνικά κόπτεστε για τη συνταγματική τάξη. Επί είκοσι επτά χρόνια, που είχατε μετατρέψει το Σύνταγμα της

---

¹⁰ primeminister.gr,10/10/2016 & Διαδικτυακό Κανάλι Prime Minister Hellenic Republic,2016:16:21

¹¹ primeminister.gr,10/10/2016 & Διαδικτυακό Κανάλι Prime Minister Hellenic Republic,2016:20:00

¹² primeminister.gr,10/10/2016 & Διαδικτυακό Κανάλι Prime Minister Hellenic Republic,2016:20:13

χώρας σε κουρελόχαρτο, αρνούμενοι να προχωρήσετε σε διαγωνισμό για τις άδειες, δεν σας ενδιέφερε το Σύνταγμα”¹³.

Κατά την εισήγησή του στην συνεδρίαση του νέου Υπουργικού Συμβουλίου στις 6 Νοεμβρίου 2016, ο κ. Τσίπρας απολογείται για την ψήφιση του νόμου για τις τηλεοπτικές άδειες, κάνοντας επίθεση στην αξιοπιστία του αντιπάλου, εν προκειμένω του προέδρου της αξιωματικής αντιπολίτευσης . Ακολουθεί την στρατηγική της μετακύλισης της ευθύνης για την ψήφιση του νόμου με διαμοιρασμό της ευθύνης και στα υπόλοιπα κόμματα. “Θέλω να επισημάνω ότι το νόμο αυτόν στη Βουλή, δεν τον ψηφίσαμε μόνοι μας. Πολλά από τα άρθρα του νόμου τα ψήφισαν και κόμματα της αντιπολίτευσης, το ΠΑΣΟΚ, το Ποτάμι, η Ένωση Κεντρώων”¹⁴. Εν μέρει , ο κ. Τσίπρας χρησιμοποιεί την στρατηγική της δικαιολόγησης και επιχειρεί να αποφύγει την ευθύνη για την μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων από το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο στον υπουργό Επικρατείας. Τονίζει πως η ψήφιση του νόμου 4339 “δεν έγινε από επιλογή” αλλά “έγινε από ανάγκη”¹⁵

Η στρατηγική απολογίας του κ. Τσίπρα στηρίζεται στην αποφυγή της ευθύνης λόγω άλλων παραγόντων, παραμέτρων δηλαδή τις οποίες, σύμφωνα με τον κ. Τσίπρα, η κυβέρνηση δεν μπορούσε να ελέγξει, δηλαδή ο νόμος 4339 ψηφίστηκε ως αναγκαίος για να τερματιστεί η παράνομη έως τότε λειτουργία των τηλεοπτικών σταθμών με στόχο την ρύθμιση του τηλεοπτικού πεδίου. Ο κ. Τσίπρας ελαχιστοποιεί την ευθύνη του, κάνοντας λόγο για υπονόμηση της συγκρότησης του ΕΣΡ από την Νέα Δημοκρατία. “Διότι δεν υπήρχε ΕΣΡ. Και δεν υπήρχε ΕΣΡ και δεν υπάρχει ακόμα, επειδή ήταν επιλογή του κ. Μητσοτάκη. Η ΝΔ παραβιάζοντας το Σύνταγμα, από την 1^η στιγμή υπονόμωσε την συγκρότηση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης”.¹⁶ Πραγματοποιεί επίθεση στο ήθος της αντιπολίτευσης , κάνοντας λόγο για παραβίαση των συνταγματικών κανόνων από τον κ.Μητσοτάκη, επιρρίπτοντας ευθέως αιτιότητα στην παράταξη της Ν.Δ για την μη συγκρότηση ΕΣΡ. Με το άνω επιχείρημα απαντά στις κατηγορίες της αντιπολίτευσης, πως η κυβέρνηση παραβίασε το Σύνταγμα με την ψήφιση του νόμου 4339, δικαιολογώντας την παρατυπία της κυβέρνησης ως προς την διενέργεια του διαγωνισμού για τις τηλεοπτικές άδειες, δίχως την έγκριση του ΕΣΡ. Ισχυροποιεί το επιχείρημά του και το ήθος του , λέγοντας ότι η απόφαση του

---

¹³ primeminister.gr,10/10/2016 & Διαδικτυακό Κανάλι Prime Minister Hellenic Republic,2016:16:39

¹⁴ primeminister.gr,6/11/2016 & Διαδικτυακό Κανάλι Prime Minister Hellenic Republic, 2016:23:42

¹⁵ primeminister.gr,6/11/2016 & Διαδικτυακό Κανάλι Prime Minister Hellenic Republic,2016:24:05

¹⁶ primeminister.gr,6/11/2016 & Διαδικτυακό Κανάλι Prime Minister Hellenic Republic,2016:24:09

δικαστηρίου (ΣτΕ) θα γίνει σεβαστή από την κυβέρνηση. Επαναφέρει τον παράγοντα εντιμότητα, επιθυμώντας να διαφοροποιήσει την παράταξή από τους προκατόχους του. *‘Δώσαμε μια μάχη για τον διαγωνισμό για τις τηλεοπτικές άδειες, μια έντιμη μάχη. Η απόφαση του δικαστηρίου δεν έχει ακόμη εκδοθεί επισήμως. Δηλώσαμε ότι θα γίνει σεβαστή, μας δεσμεύει. Ο νόμος που ψηφίσαμε όμως συνεχίζει να ισχύει στο σύνολό του, εκτός βεβαίως από το σκέλος που αφορά την μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στο ΕΣΡ’*¹⁷.

Από την άνω ανάλυση προκύπτει πως συνήθης πρακτική ειδικά στον πολιτικό χώρο είναι η αμφισβήτηση μιας κατηγορίας με επίθεση στην αξιοπιστία του κατηγορού. Ο απολογούμενος, στην περίπτωση της άρνησης της πράξης ή της ευθύνης των πράξεών του παραθέτει την δική του ερμηνεία για τα γεγονότα, αρνείται τις κατηγορίες ή τις χαρακτηρίζει ψευδείς και αντεπιτίθεται με κατηγορία στον κατήγορό του. Στην περίπτωση της ανάλυσης των δηλώσεων του κου Τσίπρα διαφαίνεται πως οι επιθέσεις του στην αξιοπιστία των κατηγορών του, εν προκειμένω της Νέας Δημοκρατίας και Κυριάκου Μητσοτάκη, σχετικά με το ζήτημα της αδειοδότησης των τηλεοπτικών σταθμών, δεδομένου της μη αδειοδότησης των τηλεοπτικών σταθμών επί σειρά ετών, λειτουργούν θετικά για τον ίδιο. Ο κος Τσίπρας χρησιμοποιεί διαφοροποίηση, συγκρίνοντας τα πεπραγμένα της κυβέρνησης με τις πρακτικές της αντιπολίτευσης των προηγούμενων ετών, και υπέρβαση και θέτει την εικόνα του σε ευνοϊκό πλαίσιο.

Ερευνητικό Ερώτημα 3: Η αντιμετώπιση των δηλώσεων των Νίκου Παππά και Όλγας Γεροβασίλη από τα ΜΜΕ, έπειτα από την απόφαση της Ολομέλειας του ΣτΕ για την αντισυνταγματικότητα του νόμου 4339, λειτούργησε θετικά ή αρνητικά ως προς την εικόνα τους;

Στις 26 Οκτωβρίου 2016 ο νόμος 4339, με απόφαση του ΣτΕ κρίθηκε αντισυνταγματικός, ως προς τη διάταξη της διενέργειας διαγωνισμού από την κυβέρνηση. Δεκατέσσερις δικαστές ψήφισαν υπέρ της αντισυνταγματικότητας του νόμου 4339 και 11 δικαστές κατά. Το ΕΣΡ ορίστηκε ως το μόνο αρμόδιο όργανο για την διενέργεια σχετικής διαγωνιστικής διαδικασίας. Οι δοθείσες άδειες δεν ήταν πλέον σε ισχύ και οι τηλεοπτικοί σταθμοί που έλαβαν μέρος στη διαγωνιστική διαδικασία δεν απέκτησαν άδεια εν ισχύ. Όσοι τηλεοπτικοί σταθμοί εξέπεμπαν και συνεχίζουν να εκπέμπουν και ως μην έλαβαν μέρος στον διαγωνισμό, συνεχίζουν κανονικά την λειτουργία τους. Η κυβερνητική

---

¹⁷ primeminister.gr, 6/11/2016 & Διαδικτυακό Κανάλι Prime Minister Hellenic Republic, 2016:23:04

εκπρόσωπος, κα Γεροβασίλη, μετά την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας κάνει χρήση της στρατηγικής αποδυνάμωσης, επιχειρώντας να μειώσει την αξιοπιστία του ΣτΕ, επιρρίπτοντας ευθύνες στο αρμόδιο όργανο. *“Το ΣτΕ προσωρινά παρεμποδίζει τη ρύθμιση του εδώ και 27 χρόνια ασύδοτου τηλεοπτικού τοπίου”*¹⁸. Πραγματοποιεί χρήση της στρατηγικής διαφοροποίησης, επιχειρώντας να δώσει έμφαση σε πράξεις μεγαλύτερων συνεπειών για τις οποίες, σύμφωνα με την κυβερνητική εκπρόσωπο, καθίσταται υπεύθυνο το αρμόδιο όργανο, το οποίο απεφάνθη για την αντισυνταγματικότητα του νόμου. Επιχειρεί να υποβαθμίσει την ορθότητα των αποφάσεων του Στε ως ανώτατου διοικητικού οργάνου. Ταυτίζει την απόφαση του ΣτΕ για τις τηλεοπτικές άδειες με πρότερα γεγονότα, τα οποία «διέλυσαν την Ελλάδα», κρίνοντας το ανώτατο δικαστήριο ως ένα φορέα που έχει εγκρίνει αποφάσεις με δυσμενείς συνέπειες για την ελληνική κοινωνία και οικονομία. *“Πρόκειται για το ίδιο δικαστήριο, το οποίο: έκρινε συνταγματικά τα μνημόνια, που διέλυσαν την Ελλάδα, έκρινε συνταγματικό το «μαύρο» στην ΕΡΤ, έκρινε συνταγματικό το PSI που διέλυσε τα ασφαλιστικά ταμεία”*¹⁹.

Επί πρόσθετα, η κα Γεροβασίλη πραγματοποιεί επίκληση στο συναίσθημα του ακροατηρίου, επιχειρεί να κερδίσει τους αποδέκτες της ανακοίνωσης, χρησιμοποιώντας συναισθηματικά φορτισμένες έννοιες (“παιδιά”, “νοσοκομεία”). *“Η επιστροφή της ήδη καταβληθείσας 1^{ης} δόσης: στέλνει 15.000 παιδιά εκτός παιδικών σταθμών, εμποδίζει την πρόσληψη 4.000 νοσηλευτών που θα στελέχωναν άμεσα τα δημόσια νοσοκομεία, τα οποία χρειάζονται προσωπικό, στερεί από το δημόσιο προϋπολογισμό 255 εκατ. ευρώ”*.²⁰ Η ταύτιση της απόφασης του ΣτΕ για τις τηλεοπτικές άδειες με γεγονότα αρνητικά για την ελληνική κοινωνία έχει ως στόχο την αποδυνάμωση της αξιοπιστίας του διοικητικού οργάνου και την ενδυνάμωση της εικόνας της κυβέρνησης, η οποία, με την απόφαση του ΣτΕ, απώλεσε την ισχύ της ως κυρίαρχης αρχής, έως τότε, στο θέμα των τηλεοπτικών αδειών.

Ο κος Παππάς, μέσω της στρατηγικής της υπέρβασης επιχειρεί να βελτιώσει την εικόνα της παράταξης που εκπροσωπεί, τοποθετώντας την πολιτική της για τις τηλεοπτικές άδειες, σε ευρύτερο και θετικότερο πλαίσιο. Επιχειρεί για μια ακόμη φορά να αποδυναμώσει την αξιοπιστία της αντιπολίτευσης και το ήθος των ιδιοκτητών των τηλεοπτικών σταθμών. *“Μπορεί να καθυστέρησε για λίγο η προσπάθεια να μπει τάξη στο τηλεοπτικό τοπίο. Και τάξη στο τηλεοπτικό τοπίο θα μπει και δωρεάν οι καβαλάρηδες των συχνοτήτων δεν θα μπορούν να τις*

---

¹⁸ Διαδικτυακό Κανάλι Infonews24, 26/10/2016:006

¹⁹ Διαδικτυακό Κανάλι Infonews24:26/10/2016:0:13

²⁰ Διαδικτυακό Κανάλι Infonews24:26/10/2016:0:53

χρησιμοποιούν και οι όροι θα είναι πάρα πολύ αυστηροί.”²¹ Παράλληλα επιχειρεί να αποδυναμώσει την αξιοπιστία του ΣτΕ, μειώνοντας την εγκυρότητα της απόφασής του. *“Με βάση την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας γυρίζουμε σε καθεστώς, το οποίο το ίδιο το ΣτΕ έχει χαρακτηρίσει αντισυνταγματικό”*.²² Ο κος Παππάς εννοεί ότι το ΣτΕ είχε κρίνει ως αντισυνταγματική την παράνομη έως σήμερα λειτουργία των τηλεοπτικών σταθμών και το ίδιο διοικητικό όργανο με την τωρινή απόφασή του εγκρίνει ως αντισυνταγματική την διενέργεια διαγωνιστικής διαδικασίας, η οποία θα έθετε σε ένα νέο πλαίσιο την ρύθμιση του τηλεοπτικού πεδίου. Επιχειρεί την αποδυνάμωση του ΣτΕ, εννοώντας πως δεν είναι δυνατόν το διοικητικό όργανο να συναινεί σε μια υπάρχουσα κατάσταση, που το ίδιο έχει ορίσει στο παρελθόν ως αντισυνταγματική. Εξαπολύει επίθεση στο ήθος της αντιπολίτευσης και διαφοροποιεί τον εαυτό του, εννοώντας πως ο ίδιος δεν συναίνεσε στην παράταση της πολυετούς μη νόμιμης λειτουργίας των τηλεοπτικών σταθμών, όπως οι προκάτοχοί του. *“Δεν έχω υπογράψει την παράταση νόμιμης λειτουργίας που ντροπιαστικά υπέγραψαν οι προκάτοχοί μου για να νομιμοποιήσουν το καθεστώς κατάληψης των συχνοτήτων”*²³ Ο κ. Παππάς επιτίθεται στην αντιπολίτευση, ξεκαθαρίζοντας πως δεν υπάρχουν σενάρια πολιτικής αποσταθεροποίησης, εννοώντας την διενέργεια εκλογών ή παραίτηση του ιδίου. *“Όσοι ονειρεύονται σενάρια πολιτικής αποσταθεροποίησης τους λέμε να αλλάξουν πλευρό”*²⁴. Αμφισβητεί το ήθος της αντιπολίτευσης, κάνοντας λόγο για κατάληψη συχνοτήτων και επιθυμία πολιτικής αποσταθεροποίησης.

Ο κ. Τσίπρας στην συνεδρίαση της Κεντρικής Επιτροπής του ΣΥΡΙΖΑ, τρεις μέρες πριν την απόφαση του ΣτΕ τονίζει πως *“Όποια και αν είναι η απόφαση του ΣτΕ θα είναι δεσμευτική για την ελληνική κυβέρνηση”*²⁵. Επιχειρεί μέσω υπέρβασης να βελτιώσει την εικόνα του, τοποθετώντας την πράξη του σε ευρύτερο και θετικότερο πλαίσιο. Διαφοροποιεί την κυβέρνηση από την αντιπολίτευση και τους ιδιοκτήτες των τηλεοπτικών σταθμών. *“Στην προσπάθειά μας να προχωρήσουμε στον διαγωνισμό είχαμε απέναντί μας και τους καναλάρχες και τη ΝΔ”*.²⁶ Επιτίθεται στο ήθος και την αξιοπιστία του αντιπάλου, κατονομάζοντας τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης ως βασικό πολέμιο στην προσπάθεια της κυβέρνησης να τηρήσει το συνταγματικό πλαίσιο και την ρύθμιση του τηλεοπτικού πεδίου. *“Ο Κ. Μητσοτάκης από την 1^η στιγμή επιχείρησε να*

²¹ Διαδικτυακό Κανάλι Η ΑΥΓΗ,26/10/2016:4:03

²² Διαδικτυακό Κανάλι Η ΑΥΓΗ, 26/10/2016:5:30

²³ Διαδικτυακό Κανάλι Η ΑΥΓΗ, 26/10/2016:6:18

²⁴ Διαδικτυακό Κανάλι Η ΑΥΓΗ, 26/10/2016:4:21

²⁵ Διαδικτυακό Κανάλι Η ΑΥΓΗ:23/10/2016:32:39

²⁶ Διαδικτυακό Κανάλι Η ΑΥΓΗ:23/10/2016:28:55

μποϊκοτάρει τη συγκρότηση ΕΣΡ. Στόχος του να μη γίνει κανένας διαγωνισμός”²⁷. Επιχειρεί την αποδυνάμωση του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης και πραγματοποιεί κατά μέτωπο επίθεση στο ήθος της αντιπολίτευσης. “Τα συμφέροντα τόσα χρόνια έκαναν αεροπειρατεία”²⁸. Ο κος Τσίπρας επιχειρεί να τοποθετήσει την κυβέρνηση σε ευνοϊκό πλαίσιο και πραγματοποιεί κατά πρόσωπο επίθεση στο ήθος του κ. Μητσοτάκη και τη Νέα Δημοκρατία. “Η Αριστερά δεν φοβήθηκε άλλους, θα φοβηθεί το παιδί της Siemens και της διαπλοκής;”²⁹ Έμμεσα αμφισβητεί την ύπαρξη διαφάνειας ως προς την απόφαση του ΣτΕ για την διαγωνιστική διαδικασία και επιρρίπτει ευθύνες στους ιδιοκτήτες των τηλεοπτικών σταθμών , αναφερόμενος στις προσφυγές στις οποίες κατέφυγαν οι τηλεοπτικοί σταθμοί και τις πιέσεις, που όπως αναφέρει δέχθηκαν οι δικαστές του Συμβουλίου της Επικρατείας. “Κάνουν συνεχώς μπούλινγκ και πιέζουν τους δικαστές”³⁰.

Χαρακτηριστικά είναι τα δημοσιεύματα του τύπου μετά τη δημοσίευση της απόφασης του ΣτΕ. Έντυπα μέσα ενημέρωσης φιλικά προσκείμενα προς την κυβέρνηση τάσσονται κατά της απόφασης του ΣτΕ (ΑΥΓΗ) και μέσα, τα οποία δεν επιθυμούσαν την διενέργεια διαγωνιστικής διαδικασίας (ΤΑ ΝΕΑ) επικροτούν την απόφαση του ΣτΕ . Η πλειοψηφία των έντυπων μέσων, την επόμενη μέρα της απόφασης επιδοκιμάζει με δημοσιεύματά του την απόφαση του ΣτΕ(26/10/2016).³¹

Σύμφωνα με την ανάλυση και τα πρωτοσέλιδα των έντυπων μέσων διαφαίνεται πως η πλειοψηφία των εφημερίδων επιδοκίμασε την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Πρωτοσέλιδα όπως «Μαύρο στο νόμο Παππά» (ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ), «Άκυρος ο νόμος Παππά» (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ), «Γκρεμίστηκε το πραξικόπημα Παππά»(ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ), «Η μεγάλη μέρα της τηλεόρασης»(ΤΑ ΝΕΑ) δηλώνουν το θετικό περιεχόμενο, με το οποίο υποδέχθηκαν, τα ελληνικά μέσα μαζικής ενημέρωσης , την απόφαση του ΣτΕ, σχετικά με την διενέργεια διαγωνισμού για τις τηλεοπτικές άδειες. Σε αντιδιαστολή, ιδιαίτερα επικριτικά

²⁷ Διαδικτυακό Κανάλι Η ΑΥΓΗ,23/10/2016:29:33

²⁸ Διαδικτυακό Κανάλι Η ΑΥΓΗ, 23/10/2016:31:50

²⁹ Διαδικτυακό Κανάλι Η ΑΥΓΗ,23/10/2016 : 40:50

³⁰ Διαδικτυακό Κανάλι Η ΑΥΓΗ,23/10/2016 :34:00

³¹ Η ΑΥΓΗ «Ευτυχώς δεν κυβερνούν οι δικαστές»:27/10/2016

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ «Δώρο του ΣτΕ στην διαπλοκή» :27/10/2016

ΚΟΝΤΡΑ « Χάνει το Δημόσιο 255 Εκ.Πραξικόπημα 14 δικαστών. Δικαίωσαν τους νταβατζήδες σε βάρος του λαού. Πάλι την πλήρωσαν οι φτωχοί, που έχασαν την μικρή βοήθεια που θα έπαιρναν» :27/10/2016

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ « Γκρεμίστηκε το πραξικόπημα Παππά » :27/10/2016

ΤΑ ΝΕΑ « Η μεγάλη μέρα της τηλεόρασης »:27/10/2016

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ « Όλα στον αέρα » :27/10/2016

ήταν τα σχόλια των μέσω μαζικής ενημέρωσης σχετικά με τις δηλώσεις της κυβερνητικής εκπροσώπου, Όλγας Γεροβασίλη, μετά την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας για την αντισυνταγματικότητα του νόμου 4339. Άρθρα του διαδικτυακού τύπου στις 27/10/2017 καταδεικνύουν την αρνητική εικόνα που συνόδεψε τις δηλώσεις της κας Γεροβασίλη.³² Περισσότερο μετριοπαθή και με μικρότερη αρνητική επιρροή για την εικόνα του Υπουργού Ψηφιακής Πολιτικής, ήταν τα δημοσιεύματα σχετικά με τις δηλώσεις του κ. Παππά ως προς την απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας.

Ερευνητικό Ερώτημα 4: Πως λειτούργησαν η ρητορική και οι λεκτικές τεχνικές του Αλέξη Τσίπρα κατά την ομιλία του στην 81^η Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης σχετικά με το θέμα των τηλεοπτικών αδειών ως προς την εικόνα του;

Κατά την συνέντευξη τύπου στην 81^η Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης ένα από τα θέματα που μονοπώλησαν το ενδιαφέρον του τύπου και των δημοσιογράφων ήταν το θέμα των τηλεοπτικών αδειών. *“Κύριε Πρόεδρε, ονομάζομαι Ευαγγελία Τσικρίκα και δουλεύω στον ALPHA 21 χρόνια. Σας κοιτώ στα μάτια για να σας πω ότι νιώθω ότι προσωπικά εσείς και η κυβέρνησή σας με απολύει από τη δουλειά μου. Και σας ρωτώ: Γιατί τιμωρείτε τους εργαζόμενους;”*³³. Ο κος Τσίπρας αρχικά παραλληλίζει τους εργαζόμενους των τηλεοπτικών σταθμών χωρίς άδεια με τους εργαζόμενους της ΕΡΤ και όσους έχασαν την εργασία τους κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Πραγματοποιεί επίκληση στο συναίσθημα του ακροατηρίου, χρησιμοποιώντας συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις (“κλαίω”- “μάννα”). *“Γι’ αυτούς τους 2.000 εργαζόμενους δεν έκλαψε κανείς. Δεν είχαν μάννα αυτοί. Κανείς δεν έκλαψε. Για τους εργαζόμενους της ΕΡΤ δεν έκλαψε κανείς”*³⁴. Ο κος Τσίπρας εννοεί πως η κρίση δημιούργησε περισσότερους άνεργους από αυτούς που θα προκύψουν με το κλείσιμο των τηλεοπτικών

---

³² ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ, “Βράζει το ΣτΕ και οι δικαστικές ενώσεις για τις δηλώσεις Γεροβασίλη”:27/10/2016

Newsit.gr, “Πρωτοφανής επίθεση της Ο. Γεροβασίλη στο ΣτΕ – Φέρνουν νέο νόμο τη Δευτέρα για τις τηλεοπτικές άδειες”:26/10/2016

Newpost.gr, “Επίθεση Γεροβασίλη στο ΣτΕ ” :26/10/2016

Gazzeta.gr, “Σε σύγχυση η Γεροβασίλη! 15.000 παιδιά εκτός παιδικών σταθμών”:27/10/2016

Eleytherostypos.gr, “Το ΣτΕ γκρέμισε το πραξικόπημα Παππά ”:27/10/2016

iefimerida.gr, “Όργη στις δικαστικές ενώσεις για τις δηλώσεις Γεροβασίλη”,27/10/2016

News247.gr, Σαββίδης Α. “Πυρά Παππά κατά ΣτΕ” :27/10/2016

Newsit.gr, “ Παππάς: Βολές κατά ΣτΕ “Οι αποφάσεις κρίνονται”:27/10/2016

³³ Διαδικτυακό Κανάλι Newsit,11/10/2016 :008

³⁴ Διαδικτυακό Κανάλι Newsit,11/10/2016 :3:48

σταθμών.Πραγματοποιεί επίθεση στην αξιοπιστία της αξιωματικής αντιπολίτευσης και τοποθετεί την παράταξή του σε ευνοϊκότερο πλαίσιο μέσω της στρατηγικής της υπέρβασης.*“Το ενάμιση σχεδόν εκατομμύριο ανέργους που έχουμε, δυστυχώς, παραλάβει από μία καταστροφική πενταετία στην χώρα, που εκτόξευσε την ανεργία από το 7% στο 26%”*³⁵ Ο κος Τσίπρας απεκδύεται της ευθύνης για την οικονομική κρίση, τονίζοντας πως οι προηγούμενες κυβερνήσεις με τις πολιτικές τους ευθύνονται για την κατακόρυφη αύξηση του ποσοστού ανεργίας, καθώς και την μείωση του εργατικού δυναμικού στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.*“Ενδιαφερόμαστε για τις θέσεις εργασίας σας, όπως ενδιαφερόμασταν και για τις 2.000 θέσεις από τις 4.000 θέσεις που υπήρχαν στον χώρο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης το 2008, διότι τα κανάλια πανελλαδικής εμβέλειας είχαν 4.000 θέσεις πριν από την κρίση και σήμερα έχουν 2.000 θέσεις.”*³⁶ Διαφοροποιεί την παράταξή του και εξαπολύει βολές προς το ήθος των προηγούμενων κυβερνήσεων.*“Οι κυβερνήσεις στήριζαν και στηρίζονταν από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης”*³⁷

Ο αρχηγός του ΣΥΡΙΖΑ μέσω της στρατηγικής της υπέρβασης, διαφοροποιεί την κυβέρνηση ως προς το ήθος της σε αντιδιαστολή με τις κυβερνήσεις των προηγούμενων ετών.*“Θέλουμε να ρυθμιστεί ένα τοπίο, το οποίο ήταν ασύδοτο τα προηγούμενα χρόνια”*³⁸ Χρησιμοποιεί την στρατηγική της αποφυγής της ευθύνης, εννοώντας πως η κυβέρνηση δεν ευθύνεται για την απώλεια θέσεων εργασίας στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και πως στόχος της είναι να ακολουθήσει τις επιταγές του Συντάγματος. Πραγματοποιεί επίθεση στο ήθος της αξιωματικής αντιπολίτευσης, στοχοποιώντας την για υποκριτική συμπεριφορά, διαφοροποιώντας παράλληλα την παράταξή του. *“Τώρα υποκριτικά κάποιιοι χύνουν κροκοδείλια δάκρυα. Εμείς δεν κάνουμε αυτό”*³⁹ Ο πρωθυπουργός μέσω της στρατηγικής της υπέρβασης, τοποθετεί την κυβέρνηση σε ευρύτερο και θετικό πλαίσιο.

Χαρακτηριστικά της εικόνας, που διαμορφώθηκε για τον Αλέξη Τσίπρα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, είναι τα δημοσιεύματα, του ηλεκτρονικού τύπου, των επόμενων ημερών της ομιλίας του κου Τσίπρα στην 81^η Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης.⁴⁰ Η λεκτική αντιπαράθεση του αρχηγού του ΣΥΡΙΖΑ με τους

³⁵ primeminister.gr, 11/09/2016, ερώτηση Ε.Σαββοπούλου –Star Channel

³⁶ Διαδικτυακό Κανάλι Newsit,11/10/2016 :2:43

³⁷ Διαδικτυακό Κανάλι Newsit,11/10/2016 :5:32

³⁸ Διαδικτυακό Κανάλι Newsit,11/10/2016 :5:32

³⁹ Διαδικτυακό Κανάλι Newsit,11/10/2016 :3:54

⁴⁰ periodista.gr,14/09/2016:“Στα ψηφοδέλτια της ΝΔ η Τσικρίκα - Την θέλει σαν τρελός ο Μητσοτάκης”

in.gr,11/09/2016:“Τεταμένοι διάλογοι δημοσιογράφων με Τσίπρα για τις τηλεοπτικές άδειες”

εκπροσώπους των μέσων μαζικής ενημέρωσης λειτούργησε αρνητικά ως προς την εικόνα του, όπως αποτυπώθηκε στα έντυπα μέσα ενημέρωσης. Η λεκτική αντιπαράθεση του πρωθυπουργού με την δημοσιογράφο του ALPHA και ο υψωμένος τόνος στον λόγο του «Δεν θα με διακόψετε. Όταν τελειώσω μπορείτε να μου απαντήσετε»⁴¹, σε συνδυασμό με την επακόλουθη επίθεση του υπουργού Υγείας, Παύλου Πολάκη προς την δημοσιογράφο λειτούργησαν αρνητικά ως προς την εικόνα του κ. Τσίπρα και αναπαράχθηκαν αρνητικά από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Οι λεκτικές τεχνικές της δημοσιογράφου και η επίκλησή της στο συναίσθημα του ακροατηρίου, παρευρισκόμενων, τηλεθεατών και μέσων μαζικής ενημέρωσης, αποδυναμώνουν την εικόνα του πρωθυπουργού, ωθώντας τον σε μια μορφή έμμεσης απολογίας.

Ερευνητικό Ερώτημα 5: Ποια ρητορική χρησιμοποιεί ο Νίκος Παππάς για την συνταγματικότητα του νόμου 4339 και ποια η ρητορική αντιλογίας της αντιπολίτευσης;

Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας στις 26 Οκτωβρίου με πλειοψηφία 14 έναντι 11 δικαστών, έκρινε αντισυνταγματική τη διάταξη περί διενέργειας του διαγωνισμού από τον Υπουργό, παρ. 2 του άρθρου 2Α του ν.4339/15.⁴² Όπως ορίζεται από το Σύνταγμα μόνο αρμόδιο όργανο ως προς τη χορήγηση τηλεοπτικών αδειών, συμπεριλαμβανομένων των όρων και των προϋποθέσεων ενός διαγωνισμού είναι το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο. Σε συνέχεια της απόφασης του ΣτΕ το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης είναι αποκλειστικά αρμόδιο για τη ρύθμιση του ραδιοτηλεοπτικού τοπίου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 15 του Συντάγματος, όπου προβλέπεται η αποκλειστική

---

mignatiou.com,12/09/2016: "Η απαράδεκτη επίθεση του υπουργού Υγείας στη δημοσιογράφο Ευαγγελία Τσικρίκα"

klik.gr:11/09/2016 : "Ευαγγελία Τσικρίκα: Η δημοσιογράφος που στρίμωξε τον Τσίπρα. Σας κοιτώ στα μάτια για να σας πω ότι με απολύετε από τη δουλειά μου έπειτα από 21 χρόνια εργασίας στον Alpha"

www.efsyn.gr,12/09/2016: "Ούτε Πολάκη, ούτε Τσικρίκα, ούτε Τσίπρα, ούτε τίποτε"

followme.gr:11/09/2016: "Πώς μπορείς να κάνεις έξαλλο έναν πρωθυπουργό; Η Ευαγγελία Τσικρίκα πλέον ξέρει τον τρόπο"

Imerisia.gr ,11/09/2016 : "Δημοσιογράφος του Alpha στον πρωθυπουργό: Εσείς προσωπικά με απολύετε - Τσίπρας :Πέθανε το νταβατζιλίκι"

thebest.gr,12/09/2016: "Μάχη σε facebook και twitter μετά την ερώτηση της Τσικρίκα στον Τσίπρα περί απολύσεων λόγω της μη αδειοδότησης των καναλιών"

⁴¹ Διαδικτυακό Κανάλι primeminister.gov.gr,11/09/2016 :49:50

⁴² www.e-nomothesia.gr,2015,Αρ.2

αρμοδιότητα του ΕΣΡ για έλεγχο και επιβολή κυρώσεων στους τηλεοπτικούς σταθμούς. Ο υπουργός Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης, Νίκος Παππάς στις 27/10/2017, μετά την απόφαση του ΣτΕ διαφοροποιεί την διάταξη περί διενέργειας του διαγωνισμού από τον νόμο περί τηλεοπτικών αδειών. «Δεν θα καθυστερήσουμε ούτε θα νομιμοποιήσουμε αυτό το νομικό κενό, το οποίο και το ΣτΕ έχει περιγράψει ως μη συνταγματικό (της μη αδειοδότησης των καναλιών). Δεν κρίθηκε αντισυνταγματικός ο νόμος 4339, αλλά η συγκεκριμένη διάταξη για το ΕΣΡ...». ⁴³ Στις 13 Ιανουαρίου 2017 δημοσιεύτηκε η απόφαση από την δημόσια συνεδρίαση της ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ:95/2017). Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 95/2017 απόφαση της Ολομέλειας αναφορικά με την αδειοδότηση των παρόχων τηλεοπτικών αδειών το ΕΣΡ κρίνεται το μόνο αρμόδιο διοικητικό όργανο για την διενέργεια διαγωνιστικής διαδικασίας για τις τηλεοπτικές άδειες. ⁴⁴ Σύμφωνα με την απόφαση του ΣτΕ σχετικά με τις τηλεοπτικές άδειες θεωρείται αναγκαία η γρήγορη επανάληψη του διαγωνισμού κατ' εφαρμογή του νόμου 4339, παράνομη η μέχρι σήμερα λειτουργία των τηλεοπτικών σταθμών, σπάνιος πόρος του Δημοσίου οι τηλεοπτικές συχνότητες. «Κυβέρνηση, κόμματα και ανεξάρτητη αρχή πρέπει να σταθούν στο ύψος των περιστάσεων. Γρήγορα η αδειοδότηση και τέλος στη δωρεάν εκπομπή»⁴⁵. Σε δηλώσεις του ο κος Παππάς σχετικά με την αντισυνταγματικότητα του νόμου 4939 κάνει αναφορά στην δημοσίευση της απόφασης του ΣτΕ με ευθεία επίθεση κατά της αντιπολίτευσης. "Όσοι μιλούσαν για αντισυνταγματικότητα του νόμου Παππά στο σύνολό του ως το ξανασκεφτούν".⁴⁶ Ο κος Παππάς, διαφοροποιεί την διάταξη για τις τηλεοπτικές άδειες από τον νόμο 4339 συνολικά . « Δεν έγινε αποδεκτή η μεταφορά αρμοδιοτήτων στην Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης » ⁴⁷ Δικαιολογεί την απόφαση της κυβέρνησης για τη διενέργεια του διαγωνισμού και χρησιμοποιεί την στρατηγική αποφυγής της ευθύνης για να αποφύγει την ευθύνη για την παρατυπία σύστασης διαγωνιστικής διαδικασίας χωρίς Ε.Σ.Ρ, λόγω παραγόντων που δεν μπορούσε να ελέγξει η κυβέρνηση (μη σύγκρότησης Ε.Σ.Ρ) «Εμείς φθάσαμε στην ανάγκη να διεξάγουμε τον διαγωνισμό διότι δεν υπήρχε Ε.Σ.Ρ» ⁴⁸ Ο κος Παππάς κάνει επίκληση στην αυθεντία του Συντάγματος για την συνταγματικότητα του νόμου 4339. «Η υποχρέωση της διεξαγωγής του

⁴³ naftemporiki.gr,27/10/2017 : «Και οι κρίνοντες κρίνονται. Δεν υποχωρούμε»

⁴⁴ (α)το Ε.Σ.Ρ καθίσταται ως το μόνο αρμόδιο όργανο για την σχετική διαγωνιστική διαδικασία (β) η διάταξη του νόμου 4939 για τις τηλεοπτικές άδειες αντίκεινται στο άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος

(γ) η μέχρι σήμερα λειτουργία των τηλεοπτικών σταθμών με συνεχείς παρατάσεις της νόμιμης λειτουργίας είναι «συνταγματικώς μη ανεκτή»

⁴⁵ Λογαριασμός κοινωνικής δικτύωσης Twitter NIKOSPAPPAS16, 13/01/2017

⁴⁶ Διαδικτυακό Κανάλι Η ΑΥΓΗ, 13/01/2017:0:23

⁴⁷ Διαδικτυακό Κανάλι Η ΑΥΓΗ,13/01/2017:1:26

⁴⁸ Διαδικτυακό Κανάλι Η ΑΥΓΗ,13/01/2017:1:39

διαγωνισμού απορρέει από το Σύνταγμα, από τους νόμους και την συμφωνία μας με τους εταίρους» ⁴⁹

Η αντιπολίτευση επιτίθεται στο ήθος του κατηγορού, κατηγορώντας τον κο Τσίπρα για αυταρχισμό και αλαζονεία «Αντί να στρέψει όλη της την ενέργεια στην ανάταξη της οικονομίας, προσπαθεί να χειραγωγήσει θεσμούς με μόνο σκοπό την παραμονή στην εξουσία» ⁵⁰

Όπως προκύπτει από την ανάλυση, με την απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας στις 26/10/2016 η εικόνα του Υπουργού Ψηφιακής Πολιτικής και συνολικά της κυβέρνησης καθίσταται αρνητική. Η πλειοψηφία των μέσων μαζικής ενημέρωσης κάνει λόγο για ακύρωση του νόμου 4339 και αποτυχία της κυβέρνησης ως προς την ρύθμιση του τηλεοπτικού πεδίου. Ωστόσο με την δημοσίευση της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας στις 13 Ιανουαρίου 2017 και την ξεκάθαρη θέση του ΣτΕ σχετικά με την ανάγκη διενέργειας διαγωνισμού για τις τηλεοπτικές άδειες από το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό συμβούλιο, η εικόνα του κ. Παππά επαναπροσδιορίζεται θετικότερα, καθώς γίνεται ξεκάθαρο πως μια συγκεκριμένη διάταξη του νόμου 4339 κρίθηκε αντισυνταγματική και όχι ολόκληρος ο νόμος και πως σύμφωνα με το ΣτΕ καθίσταται αναγκαία η διαγωνιστική διαδικασία για τις τηλεοπτικές άδειες.

Ερευνητικό Ερώτημα 6: Ο περιορισμός στον αριθμό των αδειών παραβιάζει το Σύνταγμα; Επιχειρήματα και ρητορική του υπουργού Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης.

«Όπως ορίζεται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, η ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και η πολυφωνία τους είναι σεβαστές» ⁵¹. Σύμφωνα με

---

⁴⁹ Διαδικτυακό Κανάλι ΗΑΥΓΗ,13/01/2017:2:25

⁵⁰ Amna.gr, 27/10/2016 :«Καλώ τους πολίτες σε δημοκρατική εγρήγορση».

⁵¹ «Αποκλείεται η καθιέρωση numerus clausus για τις άδειες, δοθέντος ότι σήμερα η εξελιγμένη τεχνολογία έχει διευρύνει τις διαθέσιμες συχνότητες και τα κανάλια, ώστε νομοθετικός περιορισμός του αριθμού των αδειών, είσω του συνόλου που τεχνικώς είναι δυνατόν να δοθούν, παραβιάζει τόσο το άρθρο 5, παρ. 1 Σ. που προστατεύει την ελευθερία του επιχειρείν, όσο και το άρθρο 10, παρ. 1 της ΕΣΔΑ που δεν ανέχεται, πλέον, την πρόβλεψη μόνο περιορισμένου αριθμού αδειών, εφόσον οι δυνάμενες να διατεθούν είναι σήμερα περισσότερες. Είναι τελείως αυθαίρετη η δυνατότητα χορήγησης μόνο τεσσάρων αδειών» (tonima.gr, Π. Παραράς, καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου - Επίτιμος αντιπρόεδρος ΣτΕ:17/07/2016)

διευκρίνιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ωστόσο, δεν έχει οριστεί κοινό πλαίσιο για την παροχή τηλεοπτικών αδειών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.⁵²

Ο κος Παππάς μέσω του λογαριασμού κοινωνικής δικτύωσης Twitter επιχειρεί να στηρίξει την απόφαση της κυβέρνησης για τέσσερις τηλεοπτικές άδειες πανελλαδικής εμβέλειας, δημοσιοποιώντας στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των τηλεοπτικών αδειών εθνικής εμβέλειας στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες.⁵³ Σημειώνεται πως για τον προσδιορισμό των τεσσάρων αδειών, όπως αναφέρει η εφημερίδα Αυγή, η Τσεχία και η Πορτογαλία παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη σύγκριση με την Ελλάδα, όχι μόνο με βάση τον πληθυσμό και το ΑΕΠ, αλλά και το σημαντικό ποσοστό διείσδυσης της επίγειας ψηφιακής τηλεόρασης ελεύθερης λήψης (άνω του 50%) σε σύγκριση με άλλες μορφές, παραδείγματος χάριν καλωδιακή, συνδρομητική κ.α.⁵⁴

Ο κος Παππάς, μέσω του λογαριασμού κοινωνικής δικτύωσης twitter χρησιμοποιεί συχνότερα τις στρατηγικές επίθεσης στο ήθος και την αξιοπιστία του κατηγορού και διαφοροποίησης της κυβέρνησης σε σχέση με τις πολιτικές των προκατόχων ως προς το θέμα των τηλεοπτικών αδειών. Μετά την ανακοίνωση του ΣτΕ περί αντισυνταγματικότητας του νόμου 4339, ο κος Παππάς χρησιμοποιεί στρατηγική διαφοροποίησης, θέλοντας να καταδείξει τα έσοδα που αποκτήθηκαν, προς όφελος της ελληνικής οικονομίας κατά την περίοδο διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ μέσω της αγωνιστικής διαδικασίας για τις τηλεοπτικές άδειες. «Από την αρχή του 2015 τα κανάλια έχουν καταβάλει 70 εκατομμύρια, από τέλη χρήσης συχνοτήτων και για 1^η φορά από τον φόρο διαφήμισης».⁵⁵

---

⁵² «Η διαδικασία επί παραβάσει δεν έχει καμία σχέση με την παροχή αδειών στους παρόχους περιεχομένου. Οι διαδικασίες για την παροχή αδειών περιεχομένου σε τηλεοπτικά κανάλια δεν έχουν αναρμονιστεί σε επίπεδο ΕΕ», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016 :Euroactiv.com

⁵³ Λογαριασμός κοινωνικής Δικτύωσης Twitter @nikospappas16 :11/02/2016

Αριθμός αδειών Αυστρία (4) Πληθυσμός (8,6) ΑΕΠ(329.295 εκ.€)
Αριθμός αδειών Βουλγαρία (2) Πληθυσμός (6,9) ΑΕΠ(42.750. εκ.€)
Αριθμός αδειών Κύπρος (4) Πληθυσμός (1,2) ΑΕΠ(17.393 εκ.€)
Αριθμός αδειών Τσεχία (2) Πληθυσμός (10,05) ΑΕΠ(154.738 εκ.€)
Αριθμός αδειών Γαλλία (5) Πληθυσμός (64,6) ΑΕΠ(2.132.449 εκ.€)
Αριθμός αδειών Γερμανία (6) Πληθυσμός (80,7) ΑΕΠ(2.915.650 εκ.€)
Αριθμός αδειών Ιταλία (13) Πληθυσμός (60,6) ΑΕΠ(1.613.859 εκ.€)
Αριθμός αδειών Πολωνία (3) Πληθυσμός (38,4) ΑΕΠ(410.844 εκ.€)
Αριθμός αδειών Πορτογαλία (2) Πληθυσμός 10,6) ΑΕΠ(173.446 εκ.€)
Αριθμός αδειών Ρουμανία(4) Πληθυσμός (19,8) ΑΕΠ(150.230 εκ.€)
Αριθμός αδειών Ισπανία(5) Πληθυσμός (47,8) ΑΕΠ(1.041.160 εκ.€)
Αριθμός αδειών Φινλανδία (3) Πληθυσμός (5,4) ΑΕΠ(205.268 εκ.€)
Αριθμός αδειών Ελλάδα(8) Πληθυσμός (10,9) ΑΕΠ(177.559 εκ.€)

⁵⁴.avgi.gr: 11/02/2016.

⁵⁵ Λογαριασμός κοινωνικής δικτύωσης Twitter NIKOSPAPPAS16,02/02/2017.

Ο υπουργός Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης πραγματοποιεί επίθεση στο ήθος του ΣτΕ, το οποίο έκρινε αντισυνταγματική την διάταξη περί τηλεοπτικών αδειών του νόμου 4339, αναφέροντας πως το ΣτΕ έκρινε ως συνταγματικό το «κλείσιμο» της Δημόσιας τηλεόρασης με πράξη Νομοθετικού περιεχομένου επί κυβέρνησης Σαμαρά. *“Οι αποφάσεις του #ΣτΕ είναι σεβαστές αλλά κρίνονται. Ήταν το ΣτΕ που έκρινε συνταγματικό το «μαύρο» στην #ερτ με ΠΝΠ”*.⁵⁶ Ο κος Παππάς χρησιμοποιεί την στρατηγική της διαφοροποίησης, θέτοντας εαυτόν και την παράταξη ΣΥΡΙΖΑ σε πλεονεκτικότερη θέση, συγκρίνοντας την κυβέρνηση («τομές») με τις πολιτικές προηγούμενων κυβερνήσεων («επικοινωνιακά τερτίπια»). *“Τα νομικά κενά επιλέξαμε να τα αντιμετωπίσουμε με τομές και όχι με επικοινωνιακά τερτίπια. #τηλεοπτικές_άδειες #ερτ”*⁵⁷ Ο υπουργός συγκρίνει την απόφαση του ΣτΕ για τις τηλεοπτικές άδειες με παλαιότερες αποφάσεις του ΣτΕ και θέτει ως παράδειγμα πως στο παρελθόν το ΣτΕ είχε κρίνει αντισυνταγματικό το καθεστώς λειτουργίας των τηλεοπτικών σταθμών χωρίς αδειοδότηση. Έμμεσα αμφισβητεί την ορθότητα της απόφασης του ΣτΕ και την αξιοπιστία του ως διοικητικού οργάνου. *“Το καθεστώς μη αδειοδότησης των τηλεοπτικών καναλιών είχε κριθεί στο παρελθόν αντισυνταγματικό από το #ΣτΕ #ερτ”*⁵⁸ Παράλληλα, με την επίθεση στο ήθος του Στε, ο υπουργός εξαπολύει πυρά κατά της Νέας Δημοκρατίας για την μη ρύθμιση του τηλεοπτικού πεδίου. *“Ο @Mitsotakis δε θέλει τίμημα και προϋποθέσεις για τα κανάλια, από τώρα ως το νέο διαγωνισμό του ΕΣΡ. Τσάμπα όλα. Για αυτό όλη η φασαρία”*⁵⁹.

Ο υπουργός κάνει χρήση της στρατηγικής διαφοροποίησης και στρατηγικής της υπέρβασης, καθώς τοποθετεί τον εαυτό του και την παράταξη που εκπροσωπεί σε ευνοϊκότερο πλαίσιο, χαρακτηρίζοντας εαυτόν ηθικότερο, επιχειρηματολογώντας πως τα χρήματα, τα οποία κατέβαλαν οι νέοι καναλάρχες για την απόκτηση τηλεοπτικών αδειών, θα χρησιμοποιούνταν για την οικονομική στήριξη των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων. *“Ανήθικο είναι να παίρνεις από τους φτωχούς και να τα δίνεις στους πλούσιους..αν είναι να μιλήσουμε περί ηθικής να μιλήσουμε σε σωστή βάση”*⁶⁰. Θέτει σε ευνοϊκότερο πλαίσιο την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, τονίζοντας πως η κυβέρνηση εξασφάλισε 250εκ. για το ελληνικό δημόσιο. *“Μπορεί να εγγυηθεί η @neadimokratia ότι το δημόσιο θα εξασφαλίσει ποσό ανάλογο των 250εκ. που είχε εξασφαλίσει ο δικός μας διαγωνισμός;”*⁶¹ Διαφοροποιεί τον εαυτό του από τους πολιτικούς του αντιπάλους και εκφράζει τις αμφιβολίες του για την προθυμία της

⁵⁶ Λογαριασμός κοινωνικής δικτύωσης Twitter, NIKOSPAPPAS16:27/10/2016

⁵⁷ Λογαριασμός κοινωνικής δικτύωσης Twitter, NIKOSPAPPAS16:26/10/2016

⁵⁸ Λογαριασμός κοινωνικής δικτύωσης Twitter, NIKOSPAPPAS16:27/10/2016

⁵⁹ Λογαριασμός κοινωνικής δικτύωσης Twitter, NIKOSPAPPAS16:27/10/2016

⁶⁰ Λογαριασμός κοινωνικής δικτύωσης Twitter, NIKOSPAPPAS16:27/10/2016

⁶¹ Λογαριασμός κοινωνικής δικτύωσης Twitter, NIKOSPAPPAS16:27/10/2016

αντιπολίτευσης (Ν.Δ) σχετικά με την συγκρότηση Εθνικού Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου. 'Αμφισβητεί το ήθος της αξιωματικής αντιπολίτευσης (Νέα Δημοκρατία) και επιρρίπτει ευθύνες για την μη αδειοδότηση των τηλεοπτικών σταθμών. *"Έπαιξε τα ρέστα της η ΝΔ – επικοινωνιακά & όχι μόνο – για να μπλοκάρει τις άδειες. Είναι βαρύτατα εκτεθειμένη για την απραξία 27 ετών #ert"*⁶². Στηρίζει την απόφασή του για νέες κινητοποιήσεις μετά την ετυμηγορία του ΣτΕ. *"Λανθάνουν όσοι νομίζουν ότι μετά το ΣτΕ θα υπογράψω ένα παλιόχαρτο που θα λέει στο κλαμπ των καναλαρχών «συνεχίστε»"*⁶³

Ο κος Παππάς χρησιμοποιεί υπέρβαση, τοποθετώντας την παράταξή του σε θετικό πλαίσιο, τονίζοντας πως η κυβέρνηση τήρησε το Σύνταγμα και τους νόμους. Απαντά στις κατηγορίες περί αντισυνταγματικότητας της διάταξης για τις τηλεοπτικές άδειες, του Νόμου 4339 σχετικά με την μη συγκρότηση Εθνικού Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου. *"Το ΕΣΡ δεν είχε νόμιμη σύνθεση. Αν έκανε το διαγωνισμό, αυτός δεν θα άντεχε ούτε δευτερόλεπτο στα δικαστήρια"*⁶⁴. Στηρίζει την διενέργεια της διαγωνιστικής διαδικασίας, μετά την δημοσίευση της απόφασης του ΣτΕ για τις τηλεοπτικές άδειες και αμφισβητεί την πρόθεση της αξιωματικής αντιπολίτευσης για την προώθηση του δημοσίου συμφέροντος. Πραγματοποιεί νέα επίθεση ως προς το ήθος των ιδιοκτητών τηλεοπτικών σταθμών σχετικά με την πρόθεσή τους να μην καταθέσουν πόθεν έσχες. *"Πρόκληση. Ιδιοκτήτες και στελέχη καναλιών προσέφυγαν στο ΣτΕ για να μην καταθέτουν πόθεν έσχες. Τι θέλουν να κρύψουν;"*⁶⁵

Όπως προκύπτει από την ανάλυση, αν και δεν υπάρχει εναρμονισμένη νομοθεσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση για τον αριθμό των τηλεοπτικών αδειών κάθε κράτους, κάθε μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας οφείλει να υπερασπίζεται τον πλουραλισμό και την πολυφωνία των μέσων μαζικής ενημέρωσης.⁶⁶

Συμπερασματικά, οι ενέργειες του υπουργού Ψηφιακής Πολιτικής ενέχουν στοιχεία αντισυνταγματικότητας από την στιγμή που δεν είναι στην νόμιμη αρμοδιότητά του η διενέργεια διαγωνισμού τηλεοπτικών αδειών. Εφόσον το μόνο συνταγματικά κατοχυρωμένο όργανο για την χορήγηση και την ανάκληση αδειών

---

⁶² Λογαριασμός κοινωνικής δικτύωσης Twitter, NIKOSPAPPAS16:27/10/2016

⁶³ Λογαριασμός κοινωνικής δικτύωσης Twitter, NIKOSPAPPAS16:27/10/2016

⁶⁴ Λογαριασμός κοινωνικής δικτύωσης Twitter, NIKOSPAPPAS16:03/11/2016

⁶⁵ Λογαριασμός κοινωνικής δικτύωσης Twitter, NIKOSPAPPAS16:09/01/2017

⁶⁶ «Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν γνώμης ως και την ελευθερίαν λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ επεμβάσεως δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Το παρόν άρθρον δεν κωλύει τα κράτη από του να υποβάλωσι τας "επιχειρήσεις" ραδιοφωνίας, κινηματογράφου ή τηλεοράσεως εις κανονισμούς εκδόσεως αδειών λειτουργίας» (παρ. 1 του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ).

των τηλεοπτικών σταθμών είναι το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο. Ωστόσο, ο κος Παππάς ανέλαβε την αρμοδιότητα διενέργειας διαγωνισμού τηλεοπτικών αδειών, σε χρονική περίοδο που το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο δεν κατέστη εφικτό να συγκροτηθεί λόγω μη σύμφωνης γνώμης στην Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας ήταν η ανάλυση των στρατηγικών απολογίας στο λόγο του Α.Τσίπρα, του Ν. Παππά και της Ο.Γεροβασίλη κατά την διαδικασία αδειοδότησης των ελληνικών τηλεοπτικών σταθμών.

Πραγματοποιήθηκε αναφορά στην απολογία και τα είδη της, την σχέση απολογίας και μέσωσιν μαζικής ενημέρωσης και εξετάστηκαν οι στρατηγικές απολογίας στον λόγο των τριών πολιτικών προσώπων. Ως πιο δημοφιλείς στρατηγικές απολογίας, των αναφερθέντων στην παρούσα διπλωματική διατριβή, κυβερνητικών εκπροσώπων, καταγράφονται η στρατηγική διαφοροποίησης, η επίθεση στο ήθος και στην αξιοπιστία του κατηγορούμενου, εν προκειμένω η αναφορά στην αντιπολίτευση και την ετυμηγορία του Συμβουλίου της Επικρατείας σχετικά με την απόφαση περί του διαγωνισμού των τηλεοπτικών αδειών, η μετακύλιση της ευθύνης και αποφυγή της ευθύνης λόγω άλλων παραγόντων, όπως η μη έγκαιρη συγκρότηση του Εθνικού Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου για την διενέργεια του διαγωνισμού.

Ο κ. Τσίπρας κάνει κύρια χρήση της στρατηγικής της επίθεσης σχετικά με την πολιτική δραστηριότητα των προηγούμενων κυβερνήσεων, ΠΑΣΟΚ και Νέας Δημοκρατίας, και επίκληση στο συναίσθημα, αντιπαραβάλλοντας ως επιχείρημα τους εργαζόμενους, που απώλεσαν την εργασία τους στην Δημόσια Τηλεόραση (ΕΡΤ). Η κ. Γεροβασίλη πραγματοποιεί χρήση της στρατηγικής της αποδυνάμωσης, επιχειρώντας να μειώσει την αξιοπιστία του ΣτΕ και επίκληση στο συναίσθημα του ακροατηρίου, τονίζοντας πως «15.000 παιδιά θα παραμείνουν εκτός παιδικών σταθμών» με την ακύρωση του τηλεοπτικού διαγωνισμού και την απώλεια των χρηματικών πόρων, που είχαν συγκεντρωθεί από τους προσωρινούς υπερθεματιστές.

Ο κ. Παππάς πραγματοποιεί χρήση της στρατηγικής της επίθεσης ως προς το ήθος της αντιπολίτευσης και αποφυγής της ευθύνης σχετικά με την παρατυπία σύστασης διαγωνιστικής διαδικασίας, λόγω τρίτων παραγόντων, δηλαδή λόγω της μη σύστασης ΕΣΡ. Στον λογαριασμό κοινωνικής διακτύωσης twitter του κ. Παππά παρατηρούνται συχνότερα οι στρατηγικές επίθεσης στο ήθος και την

αξιοπιστία του αντιπάλου (Ν.Δ) και διαφοροποίησης σε σχέση με τις πολιτικές των προκατόχων ως προς το θέμα των τηλεοπτικών αδειών .

Στην παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή αναλύθηκε το ιστορικό πλαίσιο και τα ζητήματα που αφορούν στο πεδίο της αδειοδότησης των ελληνικών τηλεοπτικών σταθμών από την έναρξη της λειτουργίας της ιδιωτικής τηλεόρασης έως και σήμερα. Παρατέθηκαν δηλώσεις των κ.Τσίπρα, κας Γεροβασίλη, κ. Παππά στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και δημοσιεύσεις σε ιστοσελίδες και μέσα κοινωνικής δικτύωσης και εξετάστηκαν οι στρατηγικές απολογίας στον λόγο τους. Μέσα από την εξέταση των παραμέτρων που συνθέτουν το χρονικό της τηλεοπτικής αδειοδότησης και την απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων της διατριβής διαφαίνεται η αντίθεση που συνθέτει τις σχέσεις των μέσων μαζικής ενημέρωσης και του ΣΥΡΙΖΑ.

Οι προσπάθειες της νέας κυβέρνησης (ΣΥΡΙΖΑ) να επιβάλλει ένα ρυθμιστικό πλαίσιο στο τηλεοπτικό πεδίο συνάντησε την αντίδραση της πλειοψηφίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης . Με αποκορύφωμα την συγκροτημένη στάση των τηλεοπτικών μέσων ως προς το να επηρεάσουν την κοινή γνώμη και να αντιταχθούν στην κυβέρνηση κατά την διάρκεια του δημοψηφίσματος, καθίσταται αντιληπτό πως η τέταρτη εξουσία (ΜΜΕ) , έχοντας άμεση πρόσβαση στην εξουσία , καθίσταται και η ίδια «εν δυνάμει εξουσία». Ωστόσο, στην περίπτωση της σχέσης ΜΜΕ και ΣΥΡΙΖΑ , παρατηρείται απώλεια της άλλοτε ισχύος των μέσων , δεδομένου ότι ο ΣΥΡΙΖΑ, μια παράταξη με αρχικό ποσοστό 4% , εκτόξευσε τα ποσοστά του και ανήλθε στη εξουσία, έχοντας απέναντί του την πλειοψηφία των κραταιών ραδιοτηλεοπτικών και έντυπων μέσων.

Καθίσταται προφανές πως οι συνεχείς μετατοπίσεις ισχύος, οι οποίες χαρακτηρίζουν τις σχέσεις ΜΜΕ και ΣΥΡΙΖΑ συνέβαλαν και στην διαμόρφωση της εικόνας της παράταξης και κατ' επέκταση στις στρατηγικές που ο ΣΥΡΙΖΑ επέλεξε να επικοινωνήσει την εικόνα του ως προς το ευρύ κοινό. Η επιλογή των στρατηγικών υπέρβασης και διαφοροποίησης από τον κ. Τσίπρα, τοποθετούν την εικόνα του σε θετικό πλαίσιο. Η μη νόμιμη λειτουργία των τηλεοπτικών σταθμών τα προηγούμενα χρόνια υπό την διακυβέρνηση των παρατάξεων του ΠΑΣΟΚ και Νέας Δημοκρατίας, παρέχει την δυνατότητα στον κ. Τσίπρα να χρησιμοποιεί εύστοχα την στρατηγική της επίθεσης ως προς το ήθος της αντιπολίτευσης με ευνοϊκό όφελος για την εικόνα του και την παράταξή του. Αντίθετα, η ένταση στον τόνο της φωνής του και η απώλεια της ψυχραιμίας του προέδρου της παράταξης ΣΥΡΙΖΑ κατά την συνομιλία του με εκπρόσωπο των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην 81^η Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης αποδυναμώνουν την εικόνα του, τον ωθούν

σε μορφή έμμεσης απολογίας και συγκεντρώνουν τον αρνητικό σχολιασμό των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

Η χρήση της στρατηγικής της αποδυνάμωσης του ΣτΕ από την κ. Γεροβασίλη καθίσταται αρνητική για την εικόνα της και την εικόνας της παράταξης ΣΥΡΙΖΑ, καθώς καταδεικνύει την απουσία λογικών επιχειρημάτων για την στήριξη της απόφασης του ΣτΕ. Η ένταση στον τόνο της φωνής της κατά την αναγγελία της δήλωσής της και η επίθεση στο ΣτΕ αποδυναμώνει την εικόνα της κυβέρνησης, δίνοντας την εντύπωση της αδυναμίας της παράταξης να διαχειριστεί την απόφαση του διοικητικού οργάνου περί αντισυνταγματικότητας της διάταξης περί τηλεοπτικών αδειών. Ενδεχόμενα, η χρήση της στρατηγικής αποφυγής της ευθύνης λόγω τρίτων παραγόντων, δηλαδή την μη σύσταση ΕΣΡ, θα καθιστούσε πειστικότερη την επιχειρηματολογία της κ. Γεροβασίλη. Στρατηγική, την οποία χρησιμοποίησε κ. Παππάς, ο οποίος δεχόμενος την απόφαση του ΣτΕ ως σεβαστή αλλά κριτέα, ισχυροποιεί την εικόνα του με την δημοσίευση της απόφασης του ΣτΕ, η οποία αναφέρει πως η διάταξη που αφορά την σύσταση διαγωνιστικής διαδικασίας αποκλειστικά από το ΕΣΡ κρίνεται αντισυνταγματική και όχι ολόκληρος ο νόμος 4339.

Γενικότερα, η συμβολή της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής αφορά στο ότι παρέχει μια συλλογική ερευνητική προσέγγιση ως προς το ζήτημα της αδειοδότησης των ελληνικών τηλεοπτικών σταθμών, αναλύει την πολιτική επικοινωνίας της παράταξης ΣΥΡΙΖΑ κατά το διάστημα προ και έπειτα της διαγωνιστικής διαδικασίας, παρέχοντας μια σημαντική ερευνητική παρακαταθήκη, σχετικά με το ζήτημα των τηλεοπτικών αδειών, η οποία θα μπορούσε να αποτελέσει την βάση για εμβάθυνση και αναλυτική έρευνα σε μελλοντικές δημοσιεύσεις.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΣΤΕ 13/01/2017

ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ ΠΑΡΟΧΩΝ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΩΝ ΑΔΕΙΩΝ

13/01/2017

Με την 95/2017 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατόπιν της Ε. 1385/4.5.2016 αιτήσεως ακυρώσεως της «ANTENNA TV Α.Ε.», ακυρώθηκαν α) η 4297/1.3.2016 απόφαση του Υπουργού Επικρατείας «Μεταβίβαση επιμέρους αρμοδιοτήτων της διαγωνιστικής διαδικασίας αδειών παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης εθνικής εμβέλειας ενημερωτικού προγράμματος γενικού περιεχομένου στη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας και ρύθμιση ειδικότερων θεμάτων της διαγωνιστικής διαδικασίας» (Β' 518/1.3.2016) και β) η 10214/20.5.2016 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ενημέρωσης και Επικοινωνίας περί «συστάσεως-συγκροτήσεως» Πενταμελούς Ειδικής Επιτροπής Διενέργειας του ανωτέρω διαγωνισμού, κριθέντος, κατά πλειοψηφία, ότι οι διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 2Α του ν. 4339/2015 (Α' 133), όπως το άρθρο αυτό προστέθηκε με το άρθρο τρίτο του ν. 4367/2016 (Α' 19), με τις οποίες η αρμοδιότητα για την διενέργεια διαγωνιστικής διαδικασίας για την χορήγηση αδειών παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης εθνικής εμβέλειας για μετάδοση υψηλής ευκρίνειας, κατά την 1^η εφαρμογή του θεσπιζομένου με τον ανωτέρω ν. 4339/2015 συστήματος, ανατίθεται στον Υπουργό στον οποίο έχουν ανατεθεί οι αρμοδιότητες της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, αντίκεινται στο άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος (Στε: 95/2017:13/01/2017)

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

ΕΣΡ Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης

ΣτΕ Συμβούλιο της Επικρατείας

ΜΜΕ Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης/Επικοινωνίας

ΣΥΡΙΖΑ Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς

ΝΔ Νέα Δημοκρατία

ΠΑΣΟΚ Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αριστοτέλης. *Ρητορική* - Α. Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια Δ. Λυπουρλής, (2002) Θεσσαλονίκη: Ζήτρος, σελ. 136-161

Εγγλέζου Φ. (2013) «*Το ρητορικό επιχείρημα και η διδασκαλία του* " Επιμορφωτικό σεμινάριο «*Η Ρητορική στην Εκπαίδευση*», Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Αττικής - dide-anatol.att.sch.gr/perival/FAKELOS_RITORIKI/Egglezou-ToRitorikoEpixirima.pdf, Παλλήνη, σελ.1-56

Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου :Άρθρο 10 Ελευθερία Έκφρασης, Council of Europe, σελ.1-64

Μπαμπινιώτης Γ.(2002), *Λεξικό Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα, σελ. 1 – 2032

Ν. 2328/1995, «*Νομικό καθεστώς της ιδιωτικής τηλεόρασης και της τοπικής ραδιοφωνίας, ρύθμιση θεμάτων της ραδιοτηλεοπτικής αγοράς και άλλες διατάξεις*». (ΦΕΚ Α'159/3.8.1995), Synigoroskatanaloti.gr, Αρ.1.Παρ.21, τελευταία πρόσβαση 06/10/2017

N. 2778/1999/A-295, «Αμοιβαία Κεφάλαια Ακίνητης Περιουσίας - Εταιρ. Επενδύσεων», Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή , www.gge.gr,Αρ.53,Παρ.1, τελευταία πρόσβαση 06/10/2017

N. 3310/2005, «Μέτρα για τη διασφάλιση της διαφάνειας και την αποτροπή καταστρατηγήσεων κατά τη διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων», Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Διοικητική Μεταρρύθμιση,www.epdm.gr,Αρ.3-5,τελευταία πρόσβαση 06/10/2017

N.3592/2007 , «Συγκέντρωση και αδειοδότηση Επιχειρήσεων Μέσων Ενημέρωσης και άλλες διατάξεις», www.ert.gr, Αρ.6,Παρ.1,τελευταία πρόσβαση 06/10/2017

N. 4208/2013, ΦΕΚ 252/Α/18.11.2013, «Ρυθμίσεις Υπουργείου Υγείας και άλλες διατάξεις», www.adjustice.gr,Αρ.18, τελευταία πρόσβαση 06/10/2017

Ολομέλεια 3578/2010, Συμβούλιο της Επικρατείας, www.adjustice.gr, Παρ.6, τελευταία πρόσβαση 06/10/2017

Σαμαράς Αθ. Ν. (Επιμ.)(2014) *Εικόνες Κρατών, Στρατηγική Επικοινωνία, Ήπια Ισχύς και Μέσα ενημέρωσης*, Αθήνα: Καστανιώτης.

Συμβούλιο της Επικρατείας και Διοικητική Δικαιοσύνη *Δημοσίευση της Απόφασης για την αδειοδότηση Παρόχων Τηλεοπτικών Αδειών*, τελευταία πρόσβαση 13/01/2017

Προεδρικό Διάταγμα υπ.αρ.38, *Προκήρυξη Δημοψηφίσματος για κρίσιμο εθνικό θέμα*,Εθνικό Τυπογραφείο, (www.et.gr,2015:38), τελευταία πρόσβαση 14/11/2017

ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

Andrieu K.(2009) *Sorry for the Genocide:How Public Apologies Can Help Promote National Reconciliation*, Millennium - Journal of International Studies, 38(1): p.3-23

Augoustinos M., Hastie B. & Wright M. (2011) *Apologizing for historical injustice: Emotion, truth and identity in political discourse*, Discourse Society, 22(5): p.507-531

- Bell L.M . (2010): *Crisis Communication: The Praxis of Response*, Review of Communication, 10(2):142-155
- Benoit W. L (1997): *Hugh Grant's image restoration discourse: An actor apologizes*, Communication Quarterly, 45(3):p. 251-267
- Benoit W.L. & Gullifor P. & Panici D.A (1991) :*President Reagan's defensive discourse on the Iran Contra affair*, Communication Studies, 42(3):p.272-294
- Benoit, W. L. (1995). *Accounts, Excuses and Apologies. A Theory of Image Restoration Strategies*. State University of New York Press
- Boyd D.P. (2011) *Art and Artifice in Public Apologies*, *Journal of Business Ethics*, 104(3):299–309
- Burns J. P.& Bruner M.S (2000): *Revisiting the theory of image restoration strategies*, Communication Quarterly, 48(1):p. 27-39
- Carroll R.(2008) *The Politics of Culpability, Apology and Forgiveness in International Society*, p.1-35
- Cirillo L. & Colón de Carvajal I. & Ticca A.C. (2016) *"I'm Sorry + Naming the Offense": A Format for Apologizing*, *Discourse Processes*, 53(1-2): p. 83-96
- Coombs W.T. Frandsen F. Holladay S. Johansen W.(2010) *Why a concern for apologia and crisis communication?*, *Corporate Communications: An International Journal*,15(4): p. 337 - 349
- Downey S. D(1993) *The evolution of the rhetorical genre of apologia*, *Western Journal of Communication*, California State, 57(1):p. 42-64
- Drew P. & Hepburn A. (2016) *Absent Apologies*, *Discourse Processes*, 53(1-2): p.114-131
- Edwards J.A. & Lindsay R. Calhoun (2011): *Redress for old wounds: Canadian Prime Minister Stephen Harper's apology for the Chinese head tax*, *Chinese Journal of Communication*, 4(1): 73-89
- Edwards J.A. (2010) *Apologizing for the Past for a Better Future: Collective Apologies in the United States, Australia, and Canada* *Southern Communication Journal*, 75(1):p.57-75.

Edwards J.A (2008) *The Mission of Healing: Kofi Annan's Failed Apology*, Atlantic Journal of Communication, 16(2):p. 88-104

Edwards J.A. (2005) *Community-Focused Apologia in International Affairs: Japanese Prime Minister Tomiichi Murayama's Apology*, Howard Journal of Communications, 16(4):p. 317-336

Eriksson G.Eriksson M. (2012) *Managing Political Crisis: An Interactional Approach to "Image Repair*, Journal of Communication Management, 16(3):p.264-279

Ferguson N., Binks E, Roe M., Brown J , Adams T., Cruise S.M & Lewis S.A. (2007), *The IRA Apology of 2002 and Forgiveness in Northern Ireland Troubles: A cross-national Study of Printed Media, Peace and Conflict*, Journal of Peace Psychology, 13(1): p.93-113

Friedman H.H(2006) *The Power of Remorse and Apology*, Journal of College&Character, Brooklyn College, City University of New York, 7(1):p.2-14

Glantz M.(2010)*The Floyd Landis doping scandal: Implications for image repair Discourse*, Public Relations Review,36(2):p 157–163

Halford Ross R. (1982): *Kategoria and apologia: On their rhetorical criticism as a speech set*, Quarterly Journal of Speech, 68(3):p. 254-261

Harris S.,Grainger K. & Mullany L.(2006).*The pragmatics of political apologies*, Discourse and Society, Sage Publications,17(6):p.715-737

Harter L. M., Stephens R. J & Japp P. M.(2000)*President Clinton's Apology for the Tuskegee Syphilis Experiment: A Narrative of Remembrance, Redefinition, and Reconciliation*, Howard Journal of Communications,11(1):p. 19-34

Hearit K. M (1996) *The Use of Counter- Attack in Apologetic Public Relations Crises: The Case of General Motors vs. Dateline NBC*, JAI Press,22(3): p. 233-248

Hearit K.M, (1999) *Newsgroups, Activist Publics, and Corporate Apologia: The Case of Intel and Its Pentium Chip*, Public Relations Review,25(3):p. 291–308

Jerome M.A. (2008) *Toward prescription: Testing the rhetoric of atonement's applicability in the athletic arena*, Public Relations Review,34(2):p 124–134

Kampf Z.(2008b) *Public (non-) apologies: The discourse of minimizing responsibility*, Journal of Pragmatics, 41(11): p. 2257-2270

Kampf Z. (2008a) *The pragmatics of forgiveness: judgments of apologies in the Israeli political arena*, Discourse Society, Sage Publications, 19(5):p.577-598

Kampf Z. (2009) *The age of apology: evidence from the Israeli public discourse*, Department of Communication and Journalism, Social Semiotics, The Hebrew University of Jerusalem, Jerusalem, Israel, 19(3): p. 257-273

Kampf Z. (2011) *Journalists as actors in social dramas of apology*, Journalism, Sage Publications, 12(1):p.71-87

Kampf Z. & Löwenheim N.(2012), *Rituals of apology in the global arena*, Security Dialogue, 43(1):p.43-60

Kennedy K.A & Benoit W.L (1997): *The newt Gingrich book deal controversy: Self-defense rhetoric*, Southern Communication Journal, 62(3): p. 197-216

Koesten J.& Rowland R. C.(2004) : *The rhetoric of atonement*, Communication Studies, Routledge, 55(1):p. 68-87

Lee H. E.&Park H.S.& Imai T.&Dolan D. (2012) *Cultural Differences Between Japan and the United States in Uses of "Apology" and "Thank You" in Favor Asking Messages*, Journal of Language and Social Psychology, SAGE Publications , 31(3):p. 263-289

Mariko. I(2011) *Asian-Japanese: State Apology, National Ethos, and the "Comfort Women" Reparations Debate in Japan*, Communication Studies, 62(5):p. 473-490

Marsh C.(2005) *The syllogism of apologia: Rhetorical stasis theory and crisis communication* , Public Relations Review, 32(1):p.41-46

McClearey K.E.(1983)*Audience effects of apologia*, Communication Quarterly, 31(1): p.12-20

Mueller II A.G (2004): *Affirming denial through preemptive apologia: The case of the Armenian genocide resolution*, Western Journal of Communication, 68(1): p. 24-44

Phillips K.R. (1999) *Tactical apologia: The American nursing association and assisted suicide*, Southern Communication Journal, 64(2): p. 143-154

Reid Gold E. (1978): *Political apologia: The ritual of self-defense*, Communication Monographs, 45(4):p. 306-316

Schumann K. (2012), *Does love mean never having to say you're sorry? Associations between relationship satisfaction, perceived apology sincerity, and forgiveness*, Journal of Social and Personal Relationships, Sage Publications, 29(7):p.1-14

Seeger M. & Ulmer R. (2002): *A post-crisis discourse of renewal: the cases of malden mills and cole hardwoods* Journal of Applied Communication, 30(2):p. 126-142

Seeger M.W & Griffin Padgett D.R (2010): *From Image Restoration to Renewal: Approaches to Understanding Postcrisis Communication*, Review of Communication, 10(2): p. 127-141

Sheldon C.A. & Sallot L.S (2008) *Image Repair in Politics: Testing Effects of Communication Strategy and Performance History in a Faux Pas*, Journal of Public Relations Research, 21(1) :p. 25-50

Thaler M. (2011) *Can Political Apologies Be Sincere?* Paper prepared for the ECPR General Conference August 25-27 p.1-16

Thaler M. (2012) *Just pretending: political apologies for historical injustice and vice's tribute to virtue*, Critical Review of International Social and Political Philosophy, 15(3): p. 259-278

Villadsen L.S (2008): *Speaking on Behalf of Others: Rhetorical Agency and Epideictic Functions in Official Apologies*, Rhetoric Society Quarterly, 38(1): p. 25-45

Ware B. L. & Linkugel Wil A. (1973). *They spoke in defence of themselves: On the generic criticism of apologia*, Quarterly Journal of Speech, 59(3):p. 273-283.

Zeelenberg M. & Pligt J. & Manstead A.S.R. (1998), *Undoing Regret on Dutch Television: Apologizing for Interpersonal Regrets Involving Actions or Inactions*, Personality and Personal Psychology Bull, 24(10):p. 1113-1119

Zhanga E. & Benoit W.L. (2009). *Former Minister Zhang's discourse on SARS: Government's image restoration or destruction?* Public Relations Review, 35(3): p.240-246

Ellwanger A. (2012) *Apology as Metanoic Performance: Punitive Rhetoric and Public Speech*, Rhetoric Society Quarterly, 42(4): p.307-329.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Βενιζέλος Ε. (21/09/2016) *Δεν συγκροτείται το ΕΣΡ γιατί η κυβέρνηση δεν θέλησε να το συγκροτήσει*, evenizelos.gr, (τελευταία πρόσβαση :03/4/2017)

Ισοκράτης Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών - dsanet.gr

Κανελόπουλος Δ. (13/09/2016) *Ούτε Πολάκη, ούτε Τσικρίκα, ούτε Τσίπρα, ούτε τίποτε* efsyn.gr (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Λογαριασμός κοινωνικής δικτύωσης twitter @ nikosrappas16

Μητσοτάκης.Κ.(2016)*Καλώ τους πολίτες σε δημοκρατική εγρηγορηση*, Αθηναϊκό Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων – amna.gr (τελευταία πρόσβαση :03/4/2017)

Παραράς, Π.Ι (17/07/2016) *Τηλεοπτικές άδειες : έξι συνταγματικοί κανόνες και μία πρόταση*, tonima.gr , (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Σαββίδης Λ. (27/10/2016,) *Πυρά Παππά κατά ΣτΕ*, news247.gr (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Φαφούτη Ν. (11/09/2016), *Πώς μπορείς να κάνεις έξαλλο έναν πρωθυπουργό; Η Ευαγγελία Τσικρίκα πλέον ξέρει τον τρόπο*, followme.gr, (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Eleytherostypos.gr(27/10/2016) *Το ΣτΕ γκρέμισε το πραξικόπημα Παππά*, (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Gazzeta.gr (27/10/2016) *Σε σύγχυση η Γεροβασίλη! 15.000 παιδιά εκτός παιδικών σταθμών*, (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Imerisia.gr (11/09/2016), *Δημοσιογράφος του Alpha στον πρωθυπουργό: Εσείς προσωπικά με απολύετε – Τσίπρας :Πέθανε το νταβατζιλίκι*, (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Iefimerida.gr(27/10/2016, *Οργή στις δικαστικές ενώσεις για τις δηλώσεις Γεροβασίλη*, (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

In.gr (11/09/2016) *Τεταμένοι διάλογοι δημοσιογράφων με Τσίπρα για τις τηλεοπτικές άδειες*, (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Klik.gr (11/09/2016) ,*Ευαγγελία Τσικρίκα: Η δημοσιογράφος που στρίμωξε τον Τσίπρα. Σας κοιτώ στα μάτια για να σας πω ότι με απολύετε απο τη δουλειά μου έπειτα από 21 χρόνια εργασίας στον Alpha*, (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Michalopoulos S. (2016) *Commission rebukes Greek opposition in media row*, euroactiv.com (date accessed :03/04/2017)

Mignatiou.com (12/09/2016) *Η απaráδεκτη επίθεση του υπουργού Υγείας στη δημοσιογράφο Ευαγγελία Τσικρίκα*, (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Melvern,L.&Hatzfeld J.& Kinzer S. PBS Frontline.(1999), *The role of the West*,Rwandanstories.org,www.rwandanstories.org/genocide/role_of_the_west.html (date accessed :03/04/2017)

Naftemporiki.gr (27/10/2016), *N. Παππάς: Και οι κρίνοντες κρίνονται - Δεν υποχωρούμε.Τελειώσαμε με το κλειστό κλαμπ καναλαρχών*, (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Newsit.gr (27/10/2016), *Παππάς: Βολές κατά ΣτΕ Οι αποφάσεις κρίνονται* (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Newsit.gr(26/10/2016) *Πρωτοφανής επίθεση της Ο. Γεροβασίλη στο ΣτΕ – Φέρνουν νέο νόμο τη Δευτέρα για τις τηλεοπτικές άδειες* (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Periodista.gr(14/09/2016)*Στα ψηφοδέλτια της ΝΔ η Τσικρίκα - Την θέλει σαν τρελός ο Μητσοτάκης*, (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Politically.gr (27/10/2016) *Τι ακριβώς σημαίνει «τίποτα δεν θα σταματήσει την κυβέρνηση, κυρία Γεροβασίλη;* (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

President Clinton Apology (1997), *U.S Public Health Service Syphilis Study at Tuskegee* - Centers for Disease Control and Prevention (CDC), www.cdc.gov/tuskegee/clintonp.htm, (date accessed :03/04/2017)

Primeminister.gr(10/10/2016) *Ο Αλέξης Τσίπρας κατά την ομιλία του στην προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση στη Βουλή των Ελλήνων για τη διαφθορά και τη διαπλοκή*, (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Primeminister.gr(06/11/2016) *Ο Αλέξης Τσίπρας κατά την εισήγησή του στην συνεδρίαση του νέου Υπουργικού Συμβουλίου ΣΥΡΙΖΑ*, (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Primeminister.gr (11/09/2016) *Συνέντευξη Τύπου Α.Τσίπρα στην 81^η Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης*, (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Protothema.gr (27/10/2016) *Βράζει το ΣτΕ και οι δικαστικές ενώσεις για τις δηλώσεις Γεροβασίλη*, (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Survivors-fund.org.uk (2013) *“United Nations*, survivors-fund.org.uk/news/who-we-are/united-nations/(date accessed :03/04/2017)

Thebest.gr(12/09/2016) *Μάχη σε facebook και twitter μετά την ερώτηση της Τσικρίκα στον Τσίπρα περί απολύσεων λόγω της μη αδειοδότησης των καναλιών*, (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

Thecaller.gr:(27/10/2016) *Η Γεροβασίλη μπέρδεψε τους δικαστές με τους πολιτικούς – Αήθης επίθεση με πρωτοφανείς χαρακτηρισμούς στο ΣτΕ*, (τελευταία πρόσβαση:03/04/2017)

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

Διαδικτυακό Κανάλι You Tube : Η ΑΥΓΗ Εφημερίδα της Αριστεράς

Διαδικτυακό Κανάλι You Tube :Info news24

Διαδικτυακό Κανάλι You Tube: NewsitTv

Διαδικτυακό Κανάλι You tube : Primeminister.gov.gr